

Barn og unge

– med innvandrerbakgrunn

Aktuell statistikk

**Tema: Demografi
Utdanning
Kriminalitet
Barnevern**

Barn og unge. Aktuell statistikk

I *Barn og unge. Aktuell statistikk* blir statistikk på ulike emneområder publisert. Spesialutgaver i serien kommer med ujevne mellomrom.

Hovedpublikasjonen *Barn og unge. Aktuell statistikk* kommer ut i to deler, med ulike emner. Del 1 (utgitt mars 1998) dekker barn i folkemengden, familieforhold, helse, kriminalitet og fritid. Del 2 (utgitt mars 1999) tar for seg barn i utdanning, arbeid, økonomiske forhold og barnevern.

Husk å oppgi kilde: *Barn og unge. Aktuell statistikk*/Statistisk sentralbyrå.

Ansvarlig seksjon: Seksjon for befolknings- og utdanningsstatistikk.

Redaktør: Elisabetta Vassenden.

Redaksjonsmedarbeider: Ingvild Hauge, tlf. 62 88 52 24, e-post: Ingvild.Hauge@ssb.no.

Øvrige bidragsytere: Stine Bjertnæs, Trude Jakobsen, Tor Jørgensen, Trygve Kalve, Berit Otnes, Kåre Vassenden, Lars Østby.

Redigering: Randi Hansen Øiseth.

Pris: Kr 55,- inkl. mva.

Spørsmål om salg kan rettes til: Statistisk sentralbyrå, Salg- og abonnementservice, 2225 Kongsvinger, tlf. 62 88 55 00, faks 62 88 55 95, e-post: salg-abonnement@ssb.no.

ISBN 82-537-4795-0.

Elektronisk formidling

Foruten papirutgaven finnes publikasjonen i elektronisk versjon under SSBs webtjeneste på Internett. Adressen er <http://www.ssb.no/>. Gjennom bruk av Acrobat kan en lese og skrive ut teksten, og tabellene kan lastes ned i Excel.

Andre tabeller

Spesialtabeller kan bestilles fra Statistisk sentralbyrå.

Standardtegn

Standardtegn i tabeller	Symbol
Tall kan ikke forekomme	.
Oppgave mangler	..
Oppgave mangler foreløpig	...
Tall kan ikke offentliggjøres	:
Null	-
Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	0
Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	0,0
Foreløpig tall	*
Brudd i den loddrette serien	—
Brudd i den vannrette serien	l
Rettet siden forrige utgave	r

Innhold

1. Barn i innvandrerbefolkningen og andre barn	7
2. Utdanningssystemet og barn i innvandrerbefolkningen	23
3. Barn i innvandrerbefolkningen og kriminalitet	35
4. Barn med innvandringsbakgrunn i barnevernet	40

Innledning

Serien *Barn og unge. Aktuell statistikk* samler Statistisk sentralbyrås data om barn og unge og presenterer (regionale) tall med korte artikler, tabeller og figurer. *Barn og unge med innvandrerbakgrunn. Aktuell statistikk* er en spesialutgave i serien. Publikasjonen gir tall for barn og unge generelt, og innvandrerbarn og innvandrerungdom spesielt. Fire hovedtemaer er tatt med: Befolkning, utdanning (barnehage og skole), kriminalitet og barnevern. Tallene er hovedsakelig på landsnivå, med enkelte regionale tall der det er mulig og særlig interessant.

Barn er i denne publikasjonen definert som personer under 18 år, dvs. under myndighetsalder. Dette er i tråd med norsk lov og FNs konvensjon om barnets rettigheter. I enkelte tilfeller vil tabellene dekke større eller kortere aldersspenn, avhengig av hva som er hensiktsmessig og/eller finnes om temaene.

De nyeste tilgjengelige tallene er tatt med, dvs. hovedsakelig fra perioden 1996-1999.

Publikasjonen er tilgjengelig på SSBs webtjeneste på Internett. Webadressen er <http://www.ssb.no/>

Målet er at denne publikasjonen, som samler en del informasjon, kan gjøre statistikk om innvandrerbarn og -unge lettere tilgjengelig og være til hjelp for alle som interesserer seg for og arbeider med barn, det være seg planleggere i kommuner og fylker, politikere, personer som har sitt daglige virke blant barn, og allmennheten generelt.

Kommunal- og regionaldepartementet har finansiert utarbeidelsen av publikasjonen, der den konkrete foranledningen har vært konferansen «Utenfra, men hjemme - innvandrerungdom i storbyen» 30.-31. mars 2000 i Oslo, i regi av Norges forskningsråd.

Innledning*

Statistikk om barn i innvandrerbefolkningen gir oss et bilde av hvordan unge mennesker med egen eller foreldres bakgrunn fra andre land har det. Den sier oss også noe om hvordan denne gruppen skiller seg fra andre barn og fra resten av befolkningen. Den kan gi en pekepinn på deres situasjon i det norske samfunn, og i hvilken retning utviklingen går. Manglende kunnskap kan lett gi overfokusering på enkeltstående hendinger, og dermed skape grobunn for «synsing» og løse antakelser i den offentlige debatt om innvandrere og innvandring. Økt kunnskap om barn i innvandrerbefolkningen og deres bakgrunn og levekår gir et bedre beslutningsgrunnlag for viktige avgjørelser som berører deres situasjon i Norge, og kan også være grunnlag for en større forståelse mellom innvandrerne og andre nordmenn.

Hvorfor denne publikasjonen?

Norges forskningsråd står som arrangør av konferansen *Utenfra, men hjemme - innvandrerungdom i storbyen* som finner sted i Oslo i mars 2000. Myter, fordommer og forestillinger florerer, og kunnskapsbehovet på innvandrerområdet og i integreringsdebatten er stort. Foreliggende publikasjon tar mål av seg til å være en statistikk-samling som gir informasjon på noen felter.

Fokus er satt på barn, og spesielt barn i innvandrerbefolkningen. Barn er en egen gruppe, atskilt fra voksne, i alle fall i noen sammenhenger; barnestatistikk blir nødvendigvis noe annet enn voksenstatistikk, det er (til dels) ulike felter som er av interesse. Barn i innvandrerbefolkningen kan ses som en undergruppe av alle barn i Norge, og som en undergruppe av innvandrerbefolkningen. Det blir et spørsmål om det fokuseres på folkemengden, og dermed på aldersaspektet, eller om det er en del av folkemengden, nemlig innvandrerbefolkningen, som er interessant. Her er det valgt å fokusere på barn, dvs. at aldersdimensjonen er den ledende. Det betyr altså at barn er statistikkgrunnlaget, og at innvandrerbarn i hovedsak sammenlignes med andre barn i Norge.

Hvor gamle er barn og ungdom?

Barn er i denne publikasjonen definert som personer under 18 år, dvs. under myndighetsalder. Dette er i tråd med norsk lov og FNs konvensjon om barnets rettigheter. Med ungdom tenkes det i første rekke på tenåringer.

I enkelte tilfeller vil tabellene dekke et lengre eller kortere aldersspenn, avhengig av hva som er hensiktsmessig og tilgjengelig. For eksempel vil noen utdanningstall bruke aldersgruppene 16-18 år og 19-24 år, fordi det gir en bedre beskrivelse av helheten i utdanningssystemet.

For kriminalitet og barnevern begrenses aldersspennet av statistikkgrunnlaget. Hvert kapittel inneholder informasjon om hvilke aldersgruppe som brukes.

Begrepsavklaring: Hvem er innvandrerne?

Det er ulike måter å definere *innvandrere* på. Avgrensningen av hvem som skal kalles innvandrere vil avhenge av det formål man har med definisjonen, men også av hva slags data eller opplysninger som faktisk er tilgjengelige. En ideell definisjon som er hensiktsmessig for alle formål finnes neppe.

I juridisk sammenheng vil ofte statsborgerskap være det avgjørende kriterium. Fram til 1993 definerte Statistisk sentralbyrå (SSB) innvandrere ved hjelp av kategoriene *personer født i utlandet* og *utenlandske statsborgere* (Vassenden 1997). Dermed omfattet den første kategorien barn som ikke hadde annen utenlandsk bakgrunn enn at de «tilfeldigvis» var født i utlandet av norske foreldre. Barn som var adoptert fra utlandet kom også med. Samtidig ble barn som var født i Norge av utenlandsfødte foreldre utelatt. Velger man derimot å ta utgangspunkt i statsborgerskap, «mister» man alle de med utenlandsk bakgrunn som etter hvert har blitt norske statsborgere.

Hvem er innvandrerbefolkningen i norsk offisiell statistikk?

Innvandrerbefolkningen omfatter personer som har to foreldre som er født i utlandet, eller mer presist; personer som verken har foreldre eller besteforeldre som er født i Norge. Innvandrerbefolkningen deles i gruppene førstegenerasjonsinnvandrere uten norsk bakgrunn og andregenerasjonsinnvandrere:

- Førstegenerasjonsinnvandrere uten norsk bakgrunn er født i utlandet av foreldre som også er født i utlandet.
- Andregenerasjonsinnvandrere er født i Norge av foreldre som er født i utlandet.

De med en av foreldrene født i Norge inngår dermed ikke i innvandrerbefolkningen. Det samme gjelder adopterte fra utlandet og de som er født i utlandet av norskfødte foreldre.

For øvrig vises det til utførlig diskusjon av begreper og definisjoner rundt innvandring og innvandrerbefolkningen i Vassenden (1997): *Innvandrere i Norge*, SSB.

* Kapitlet er skrevet med utgangspunkt i Bjertnæs (2000): *Innvandrere og innvandring 2000*, SSB.

Manglene ved både «utenlandske statsborgere» og «utenlandsfødte» førte til at foreldres fødeland ble trukket inn i definisjonen av innvandrere. I samarbeid med det daværende Kommunal- og arbeidsdepartementet ble det i 1994 publisert en standard for innvandrergruppering (Statistisk sentralbyrå 1994). Foruten innvandrerbefolkningen inkluderer standarden personer med annen innvandringsbakgrunn, dvs. utenlandsadopterte, norskfødte med en utenlandsfødt forelder, utenlandsfødte med en norskfødt forelder og personer født i utlandet av norske foreldre.

I denne publikasjonen konsentrerer vi oss i første rekke om barn i innvandrerbefolkningen, altså første- og andregenerasjonsinnvandrere 0-17 år. Barn i innvandrerbefolkningen eller første- og andregenerasjonsinnvandrere er hovedbetegnelsene som brukes her, men tidvis varieres det med barn med innvandrerbakgrunn. Meningsinnholdet er det samme. Barn i innvandrerbefolkningen sammenlignes med resten av barnebefolkningen eller med alle barn bosatt i Norge. I tillegg vil det for sammenligningens skyld noen ganger bli gitt tall for utenlandsadopterte og for barn med en norskfødt og en utenlandsfødt forelder.

Det kan diskuteres hvorvidt utenlandsadopterte barn og barn med en norsk og en utenlandsk forelder tas med i en publikasjon om barn i innvandrerbefolkningen. Gruppene kan antas å skille seg mye fra dem vi vanligvis betrakter som innvandrere. På den andre siden kan man anta at en del utenlandsadopterte barn opplever å bli betraktet som utlendinger og innvandrere av omgivelsene, og dette kan prege oppveksten. En del utenlandsadopterte kommer til Norge som småbarn, ikke spedbarn, noe som også kan virke inn på utviklingen deres (språkmestring, evne til å takle abstraksjonsnivåer, helse).¹ I barnevernsmaterialet viser det seg likevel på sin plass å ta både utenlandsadopterte og barn av etnisk blandede familier med i det flerkulturelle bildet av Norge, da en del overraskende funn dukker opp.

Andregenerasjonsinnvandrere eller første-generasjons nordmenn?

Utviklingen i den offentlige debatt fører til at betegnelser som i én periode regnes for å være anvendelige, siden blir oppfattet som belastede. I den senere tid har det blitt stilt spørsmål ved bruken av betegnelsen «andregenerasjonsinnvandrere». Bør ikke mennesker som er født og oppvokst i Norge kalles nordmenn, selv om foreldrene deres er født i andre land? Sender vi ikke ut gale signaler ved å omtale personer som andregenerasjonsinnvandrere, når de selv ikke har innvandret og dessuten like gjerne kan betraktes som førstegenerasjons nordmenn? Diskusjonen, som pågår også i SSB, har i første rekke handlet om hvilke betegnelser som bør benyttes, og i li-

ten grad rørt ved selve meningsinnholdet i begrepene.² Vi mener at begrepene har analytisk verdi så lenge en slik gruppering sier noe om hvordan ulike gruppers framtid i det norske samfunnet vil være, f.eks. avdekker hvilke hindringer for integrasjon og hvilke diskriminerende prosesser som finnes.

I norsk offisiell statistikk ble andregenerasjonsinnvandrere inkludert i definisjonen av innvandrerbefolkningen fordi man så et spesielt behov for mer kunnskap om barna til førstegenerasjonsinnvandrerne. Det ble fremholdt som viktig å belyse de empiriske aspektene ved deres situasjon, og særlig fokusere på utviklingen fra første generasjon innvandrere til neste generasjon. Sentralt står spørsmålet om hvorvidt andregenerasjonen følger et mønster som likner førstegenerasjonsinnvandrerne på ulike levekårsområder, eller om de i større grad likner befolkningen for øvrig. Vi har ennå ikke fullgod kunnskap om dette. Fordi det store flertall av andregenerasjonsinnvandrere fortsatt er så unge, har ikke prosessen pågått lenge nok til at den kan gi klare svar. Pr. 1. januar 1999 var 86 prosent av andregenerasjonsinnvandrerne under 18 år.

I denne publikasjonen holdes det fast ved bruken av betegnelsen «andregenerasjonsinnvandrere». Denne begrepsanvendelsen kan imidlertid komme til å endre seg over tid; enten fordi gruppen viser seg ikke å avvike fra befolkningen for øvrig og dermed blir lite meningsbærende som egen kategori - eller fordi man utvikler bedre betegnelser med det samme meningsinnhold. Disse forholdene gjør det viktig at betegnelsene som brukes i innvandrerstatistikken er under kontinuerlig vurdering.

Flyktninger

Mens noen innvandrere har kommet til Norge av arbeidsgrunner eller er blitt familiegjennforent med personer som har det, har andre kommet hit på grunn av flukt og behov for beskyttelse. Flyktninger er født i utlandet og inngår dermed i statistikken som en undergruppe av førstegenerasjonsinnvandrerne.

Avgrensningen av hvem som regnes som flyktninger varierer. I SSBs bruk av begrepet menes personer som er født i utlandet, bosatt i Norge, og som en gang har kommet til landet av fluktgrunner. De har fått innvilget opphold i landet som flyktning eller på humanitært grunnlag. Familiegjennforente til disse personene blir også regnet som flyktninger.

Minoritetsspråklige personer

I forbindelse med statistikken over barnehager og grunnskoler introduseres betegnelsen minoritetsspråklig. Mens innvandrerbefolkningen avgrenses ved hjelp av landbakgrunn, baseres «minoritetsspråklig» på språk som

¹ I 1998 var det flest utenlandsadopterte barn i alderen 1-2 år. Barna er sjelden over sju år, i de adopsjonssakene som gjelder utenlandske barn.

² SSB vil gjennomføre en høring om betegnelsen andregenerasjonsinnvandrere og eventuelle andre betegnelser som vurderes endret.

snakkes i foreldrehjemmet. Hvordan minoritetsspråk defineres og rapporteres, påvirker dataene som samles inn. Dette betyr at minoritetsspråklige ikke faller sammen med innvandrerbefolkningen, og at betegnelsene ikke er overlappende. Bruken av minoritetsspråk som avgrensingsmåte i skoleverket henger sammen med bl.a. tilskuddsordninger og tiltak som morsmålsopplæring, og kan variere mellom ulike sammenhenger. Begrepet er dermed ikke godt egnet for statistiske formål.

Landbakgrunn

For å fastslå landbakgrunn, bruker SSB eget, eventuelt mors og/eller fars fødeland hvis det er utenlandsk, og ellers Norge. I tilfeller hvor begge foreldrene er født i utlandet, men i forskjellige land, legges mors fødeland til grunn (Vassenden 1997).

Valg av samlebetegnelser må nødvendigvis henge sammen med hva som er fruktbart i forhold til et bestemt formål. Grove landgrupperinger passer ikke hvis forskjellene *innenfor* gruppene er større enn *mellom* dem, og dette vil kunne variere avhengig av hvilken overordnet problemstilling som danner utgangspunktet. Noen ganger er ikke tallmaterialet stort nok til å bære så fine inndelinger i landbakgrunn som faglig hadde vært å foretrekke.

For noen formål samles innvandrerbefolkningen i grupper av land. Norden (utenom Norge) blir da gjerne skilt ut som en egen gruppe, innvandrere herfra står oss meget nært i mange henseender, og de har hatt fri rett til å komme hit siden midt på 1950-tallet. Europa deles i øst og vest, etter det mønster som eksisterte da «jernteppet» lå fast. På tross av politiske endringer har dette skillet fortsatt relevans i innvandringssammenheng. Tyrkia er inkludert i Asia. Dette skyldes at vandringerne mellom Norge og Tyrkia ikke følger et vesteuropeisk mønster, sett i et historisk og demografisk perspektiv³, og at Tyrkia i demografisk henseende skiller seg klart fra Europa. USA og Canada utgjør en gruppering, Nord-Amerika. Oseania (altoverveiende Australia og New Zealand) slås sammen med Nord-Amerika. Sør- og Mellom-Amerika, Tyrkia, Afrika og Asia blir ofte sett under ett, og kalles i publikasjonen ofte tredje verden (analogt med FNs begrep LDC/less developed countries).

Med vestlige innvandrere menes innvandrere fra Norden, Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania. Begrepet ikke-vestlige innvandrere brukes her om personer fra Øst-Europa, Asia, Afrika, Sør- og Mellom-Amerika og Tyrkia. Særlig i forhold til økonomisk integrasjon er dette et viktig hovedskille.

Der grove landgrupperinger ikke er egnet fordi forskjellene innad er større enn forskjellene mellom grupperingene, og når tallene er store nok, blir statistikken gjerne brutt ned på enkeltland.

Det er viktig å understreke at SSBs bruk av de ulike betegnelser i offisiell statistikk er beregnet for statistiske formål, hvor mer fullstendige beskrivelser av hvert fenomen må forenkles slik av tekster ikke blir helt ugenomtrengelige.

Innholdet i publikasjonen

Fire temaer er valgt ut; befolkning, utdanning, kriminalitet og barnevern. Utvalget gjenspeiler flere forhold; dels er det lagt vekt på å dekke områder som er spesielt interessante for barn, dels begrenses utvalget av publikasjonens rammer, og dels har mangelen på data begrenset mulighetene for å dekke alle emner.

Andre temaer enn dem som er presentert her, ville selvsagt også vært interessante å belyse. At kriminalitet og barnevern er tatt med, gir et dystre bilde av virkeligheten for barn i innvandrerbefolkningen enn det ville blitt om vi for eksempel hadde lagt hovedvekten på rusmiddelbruk eller skilsmissebarn. Det ville vært interessant å få med informasjon for eksempel om kontakt med familien og om fritidssysler, som kontakt med venner, deltakelse i organisasjoner, TV-titting, boklån, hvilke kulturarrangementer de har deltatt i, som utøver eller tilskuer. Er shopping hobby nummer én også for innvandrerjenter, slik som enkelte tall kan tyde på for andre tenåringsjenter? Datagrunnlaget setter en stopper for målet om å dekke slike ting.

Arbeidsmuligheter og yrkesdeltaking er også felt som stadig dukker opp i den offentlige debatten. Hovedgrunnen til at dette ikke er tatt med her, er aldersavgrensningen som er valgt. For barn og unge under 18 år er det stort sett utdanning som er hovedsyssel, ikke jobb. Deltidsjobbing ved siden av skolegang, enten i en familiebedrift eller på arbeidsmarkedet ellers, kunne vært et ønskelig område å belyse, men her setter datagrunnlaget grenser.

I tillegg til at datagrunnlaget er for svakt eller mangler for fritidsaktiviteter og for den unge delen av innvandrerbefolkningen i forhold til sysselsetting, er heller ikke helse spørsmål, kulturbruk, boforhold eller inntektsforhold i familien tatt inn. For de fleste temaene skyldes dette at data ikke finnes, eller ikke er tilgjengelige innenfor den tid prosjektet hadde til rådighet.

Et annet forhold som er verdt å merke seg, er at barn, også barn i innvandrerbefolkningen, ofte er «usynlige» inntil de dukker opp i et register over personer som har vært utsatt for ett eller annet offentlig tiltak eller inngrep. For eksempel vil man ikke vite noe om barns kriminelle handlinger eller barns problematiske oppvekst før de er registrert for et lovbrudd eller som klienter i barnevernet.

³ Dersom vi ser på inn- og utvandring, finner vi f.eks. at tyrkisk innvandring til Norge er langt høyere enn norsk utvandring til Tyrkia.

Andre kilder

Opplysninger om bl.a. rusbruk, problematferd, foreldrerelasjoner, vennskap og fritid blant tenåringer i Oslo finnes i Bakken (1998): *Ungdomstid i storbyen*, NOVA. Datakilden er imidlertid en annen enn hva angår temaene i foreliggende publikasjon, det dreier seg om en meget stor utvalgsundersøkelse med selvrapping. Leseren henvises også til andre publikasjoner fra «Ung i Norge»/NOVA.

Leserveiledning: Tekst med figurer og definisjoner, så tabeller

Denne publikasjonen er i første rekke en tabellsamling. Det er lagt vekt på å samle enkle tabeller som gir en del hovedtall.

Tabelldelen gjør samlingen mer deskriptiv enn analytisk i formen. En del tekst er likevel tatt med, ispedd noen figurer. Teksten med figurene ligger først i hvert kapittel, med henvisninger til de aktuelle tabellene. For hvert kapittel er tabellene plassert etter tekstdelen.

Hvert kapittel inneholder også rammetekst som beskriver datamaterialet og definisjoner. Denne rammen er lagt bakerst i tekstdelen. Flyten i teksten kan bli bedre på denne måten, men det er likevel lurt å kaste et blikk på denne informasjonen før man gir seg i kast med kapitlet.

1. Barn i innvandrerbefolkningen og andre barn

Er barn i innvandrerbefolkningen forskjellige fra andre grupper barn i Norge, hva angår for eksempel alderssammensetning, kjønnsfordeling og bosetting? Dette kapitlet inneholder statistikk som belyser demografiske faktorer ved alle barn i Norge generelt, og barn i innvandrerbefolkningen spesielt.

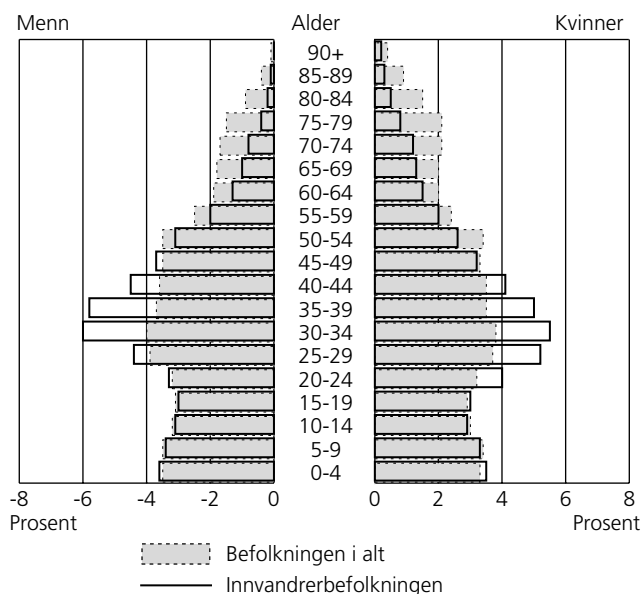
- Nesten én firedel av innvandrerbefolkningen var under myndighetsalder 1. januar 1999. Forholdet var det samme for befolkningen med bare norsk bakgrunn; i underkant av en firedel var barn 0-17 år. Flertallet av den unge innvandrerbefolkningen var barn født i Norge av utenlandsfødte foreldre.
- Innvandrerbarna utgjorde 5,8 prosent av folke­mengden i samme alder.
- 70 prosent av alle innvandrerbarn hadde sin bakgrunn fra Asia, Afrika, Tyrkia, Sør- eller Mellom-Amerika. Øst-Europa som landbakgrunn gjaldt for 9 700 barn. Om lag halvparten av dette igjen var tallet for nordisk landbakgrunn.
- Av enkeltland kommer flest fra Sverige blant de nordiske, fra Jugoslavia og Bosnia-Hercegovina blant de østeuropeiske, og fra Pakistan og Vietnam blant de asiatiske.
- I forhold til folketallet 0-17 år bodde det i tillegg til i Oslo også mange barn med innvandrerbakgrunn i Drammen kommune, i Vardø (15 prosent) og i Fjaler (13 prosent). Hele 20 600 av 23 900 første- og andregenerasjonsinnvandrere 0-17 år i Oslo hadde bakgrunn fra land i tredje verden.
- De fleste førstegenerasjonsinnvandrerbarna har kort botid. Bare 14 prosent hadde botid på 10 år eller lenger.
- Mens 20 prosent av 18-24-åringene i innvandrerbefolkningen var gift, gjaldt det samme bare 4 prosent av alle 18-24-åringene. En del personer i 20-årene vil likevel være i samliv, som samboere.

60 500 barn i innvandrerbefolkningen

Innvandrerbefolkningen i Norge telte 260 700 personer 1. januar 1999. Nesten én firedel av disse var barn i alderen 0 til og med 17 år (se tabell 1.1). Totalt var det 60 500 barn under myndighetsalder i innvandrerbefolkningen. I folke­mengden totalt var tallet 1 040 300 personer 0-17 år, og andelen også omtrent en firedel.

Figur 1.1 viser hvordan aldersstrukturen i hele befolkningen og i innvandrerbefolkningen ser ut. Mens innvandrerbefolkningen har en overvekt av personer i 30-årene og få gamle, har hele befolkningen omtrent like stor andel i de yngre aldersgruppene som innvandrerbe-

Figur 1.1. Folkemengden, etter kjønn og alder. 1. januar 1999. Prosent

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

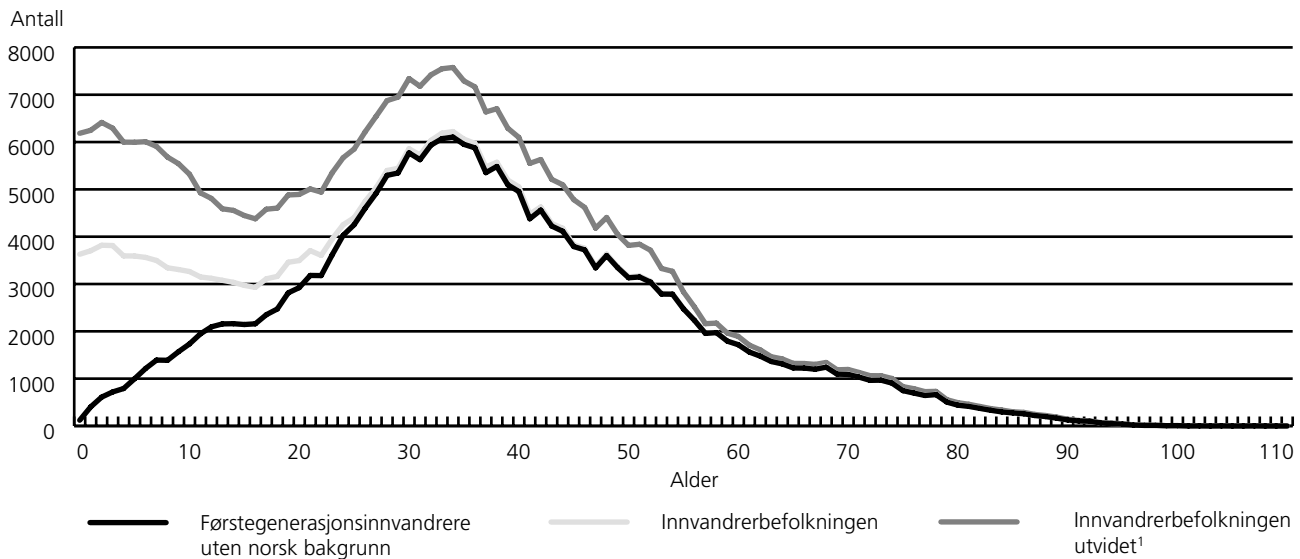
folkningen, en mindre andel i 30-40-årene og flere i de eldre aldersklassene.

Aldersstrukturen er påvirket av hvordan innvandrerbefolkningen defineres. Jo eldre man er, jo større sannsynlighet er det for at man kan være utenlandsfødt (og dermed innvandrer). At antall andregenerasjonsinnvandrere er høyere i de første leveårene enn senere, henger sammen med flere forhold, blant annet at antallet faktisk øker (de «kommer for fullt») men også at de etter hvert flytter ut, sammen med foreldrene. Dette gjelder spesielt barn med nordisk bakgrunn.

Mens den voksne innvandrerbefolkningen har en klar overvekt av førstegenerasjonsinnvandrere, er det motsatte tilfelle for barna. 34 600 0-17-åringene var andregenerasjonsinnvandrere, og 26 000 0-17-åringene var førstegenerasjonsinnvandrere i Norge 1. januar 1999.

8 400 barn er utenlandsadopterte personer i alderen 0-17 år. 0-17-åringene utgjorde i underkant av to tredeler av alle utenlandsadopterte i Norge. Disse regnes som nevnt ikke med til innvandrerbefolkningen fordi det legges vekt på sosiale og ikke biologiske foreldre.

Figur 1.2. Aldersfordelingen i tre avgrensninger av innvandrere. 1. januar 1999

¹ Medregnet halvparten av dem med en utenlandsfødt forelder.

Som en siste gruppe av personer med bakgrunn fra innvandring var det 67 900 barn som var født i Norge av én norskfødt og én utenlandsfødt forelder, noe som innebærer at omtrent halvparten av personene i denne gruppen var under myndighetsalder.

Innvandrerbarna utgjorde 6 prosent av alle barn

Innvandrerbarna utgjorde 1. januar 1999 5,8 prosent av alle barn her til lands, jf. tabell 1.2. Og som tidligere nevnt, andregenerasjonen utgjorde en større del enn førstegenerasjonen.

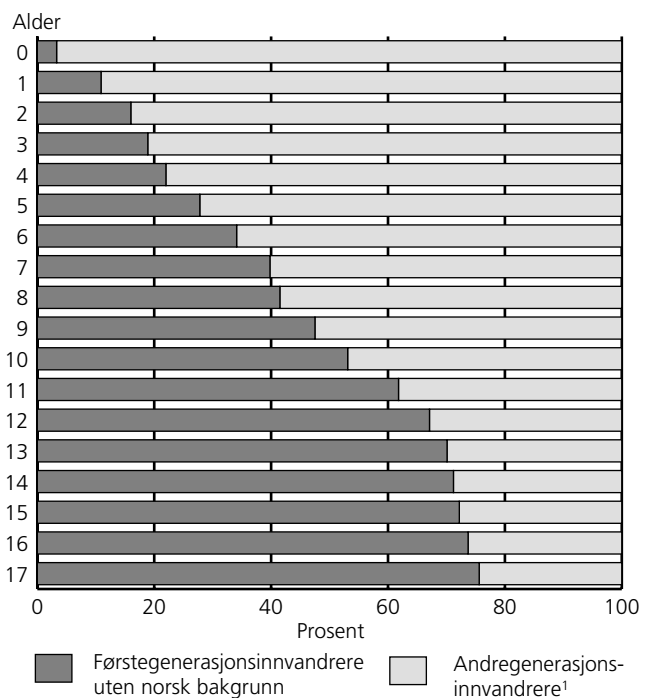
Flertallet er andregenerasjon

Mens 57 prosent av innvandrerbefolkningen 0-17 år var andregenerasjonsinnvandrere, var de resterende 43 prosent førstegenerasjonsinnvandrere (se tabell 1.2). Forholdet i innvandrerbefolkningen totalt sett var henholdsvis 15 og 85 prosent. Dette forteller to ting; i) at det er store forskjeller i alderstygdepunktet i de to kategoriene, og ii) at det store flertallet av førstegenerasjonsinnvandrerne er kommet til Norge i voksen alder.

Unge andregenerasjonsinnvandrere

Fordelingen mellom første- og andregenerasjonen for innvandrerbarn i absolutte tall avhenger sterkt av hvilket alderstrinn man ser på. Jo høyere opp på alderstrinnene mellom 0 og 17 vi kommer, jo flere førstegenerasjonsinnvandrere blir det. Og jo lavere vi går, jo flere andregenerasjonsinnvandrere finnes det (se tabell 1.1). Mens det var 120 førstegenerasjonsinnvandrere under ett år (hadde flyttet inn i sitt første leveår, og var født i 1998), var det 3 500 andregenerasjonsspedbarn. Av 17-åringene var det 2 350 førstegenerasjonsinnvandrere og 760 andregenerasjonsinnvandrere.

Figur 1.3. Andel førstegenerasjons- og andregenerasjonsinnvandrere 0-17 år, etter alder. 1. januar 1999. Prosent

¹ Norskfødte med to utenlandsfødte foreldre.
Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

Antall andregenerasjonsinnvandrere i de ulike aldersklassene henger sammen med foreldrenes botid. At det er flere andregenerasjonsinnvandrere i lave aldersklasser enn i høye, overrasker ikke, ettersom foreldrene må ha bodd i Norge ganske lenge for å ha fått norskfødte barn i alderen 16-17 år. Hele 66 prosent av andregenerasjonsinnvandrerne er under 10 år, mens det i hele befolkningen er 14 prosent i samme alder.

Aldersfordelingen for førstegenerasjonen henger sammen med hvor gamle barna var da foreldrene innvandret. En del enslige mindreårige flyktninger er det også, og de vil bidra til å øke tallene for tenåringer blant førstegenerasjonsinnvandrerne.

Ubetydelige kjønnsforskjeller

Noen flere gutter enn jenter under 18 år var det i innvandrerbefolkningen, som i den norske delen av befolkningen (se tabell 1.3). Skjevheten er ikke overraskende siden gutter er i flertall fra fødselen av (og opp til ca. 55-årsalder). Det fødes om lag 6 prosent flere gutter enn jenter på landsbasis, slik at det for hver jente i gjennomsnitt blir født 1,06 gutter. Dette gjelder stort sett for fødsler i alle verdens land.

Det er et lite flertall av jenter blant innvandrerne fra Nord-Amerika, Oseania og Norden. Guttene er i flertall blant innvandrerne fra Vest-Europa og den ikke-vestlige verden. Forskjellene er imidlertid ikke store, det er altså relativt likelig fordeling kjønnsmessig når vi ser på barn med bakgrunn fra ulike regioner.

Ikke-vestlig bakgrunn dominerer

I rangert rekkefølge fra flest til færrest har innvandrerbarna landbakgrunn fra følgende verdensregioner:

- Asia, Afrika, Sør- og Mellom-Amerika, Tyrkia
- Øst-Europa
- Norden
- Vest-Europa (unntatt Tyrkia)
- Nord-Amerika, Oseania.

Flest er det fra enkeltlandene Sverige blant de nordiske, Jugoslavia og Bosnia-Hercegovina blant de østeuropeiske, og Pakistan og Vietnam blant de asiatiske, jf. tabell 1.4.

Mens de fleste innvandrerbarna fra nordiske og østeuropeiske land selv hadde flyttet til landet, var det dobbelt så mange andregenerasjonsinnvandrere som førstegenerasjonsinnvandrere blant barn fra tredje verden. To tredeler herfra var altså andregenerasjonsinnvandrere.

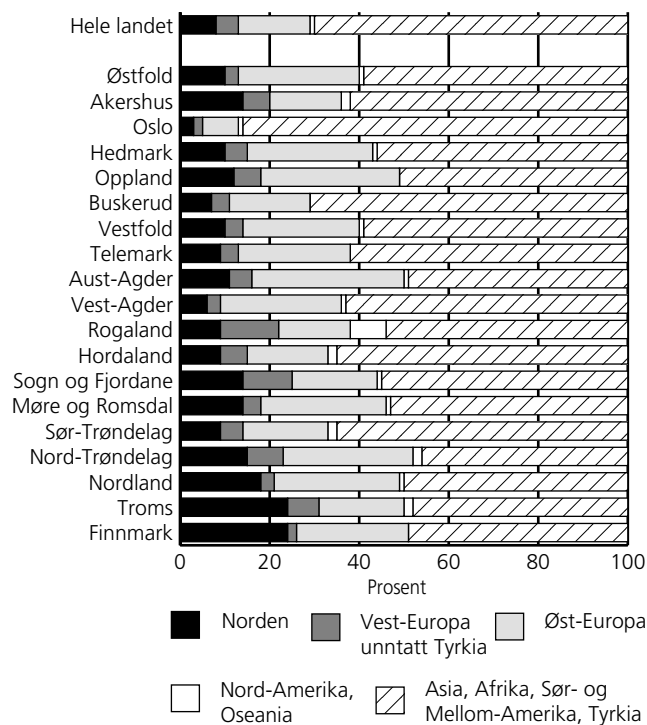
Mer enn åtte av ti innvandrerbarn med pakistansk bakgrunn var andregenerasjon. Dette henger bl.a. sammen med at mange av foreldrene kom på 1970-tallet og har rukket å få barn i Norge. Rundt tre firedeler av barna med vietnamesisk, srilankesisk og tyrkisk bakgrunn var også født i Norge.

Fire av ti innvandrerbarn bor i Oslo

70 prosent av alle innvandrerbarn hadde sin bakgrunn fra Asia, Afrika, Tyrkia, Sør- eller Mellom-Amerika (se tabell 1.5). Øst-Europa som landbakgrunn gjaldt for 9 700 barn. Om lag halvparten av dette igjen var tallet for nordisk bakgrunn.

I innvandrerbefolkningen under ett er det flere med nordisk bakgrunn; svenskene var for eksempel den største nasjonalitetsgruppen pr. 1. januar 1999. Totalt sett er det

Figur 1.4. Innvandrerbefolkningen 0-17 år, etter bakgrunnsregion og fylke. 1. januar 1999. Prosent

likevel med hele innvandrerbefolkningen som med barnebefolkningen; ikke-vestlig bakgrunn dominerer.

Innvandrerne bor oftere i Oslo enn andre steder i landet, og fire av ti innvandrerbarn hadde Oslo som bosted. Akershus sin andel, på andreplass, var én av ti, med Rogaland, Hordaland og Buskerud deretter. Blant alle barn var 9 prosent bosatt i hovedstaden, altså en forskjell på 30 prosentpoeng.

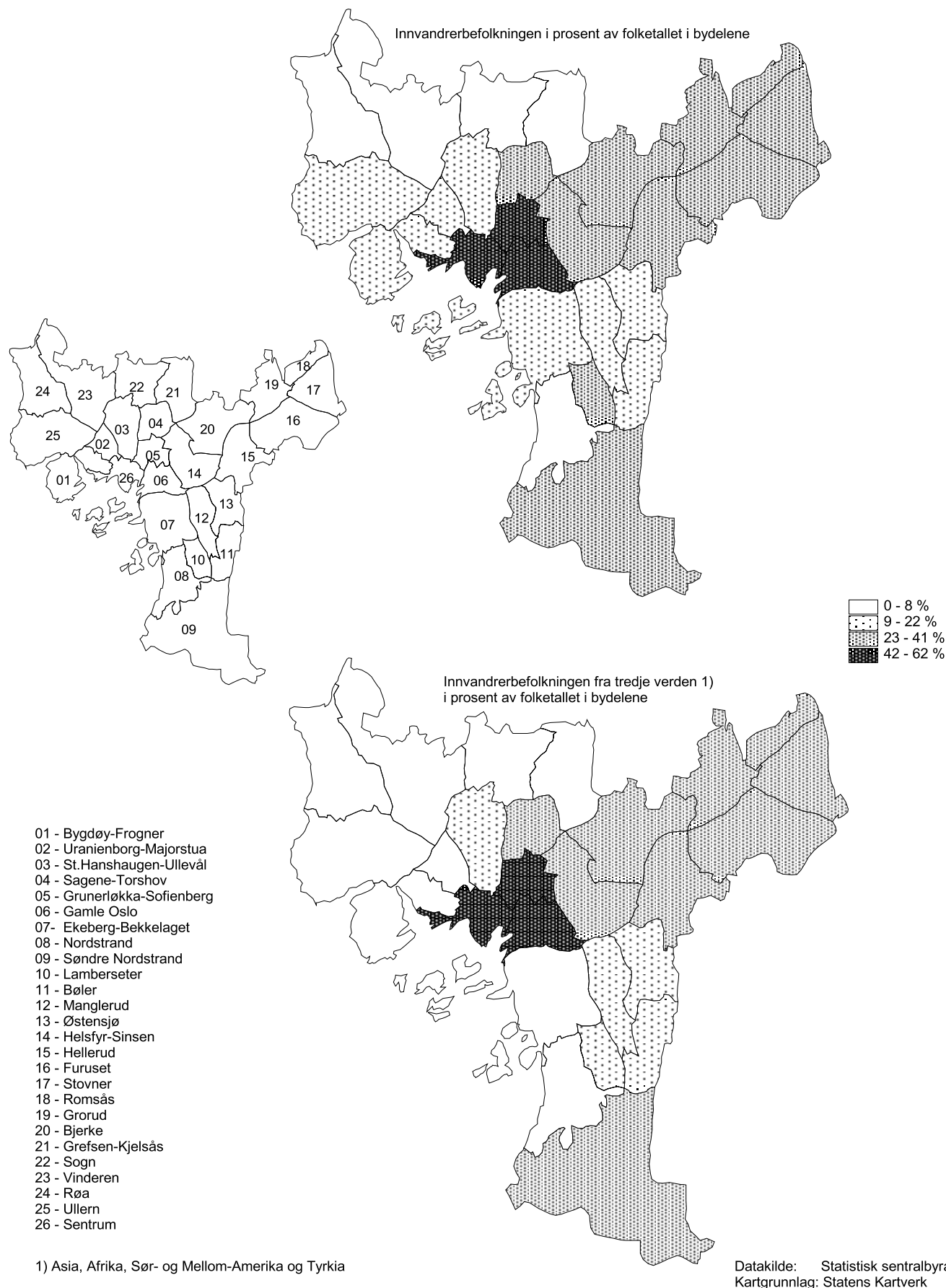
Tross i at det bor flere personer i Hordaland enn i Rogaland, hadde Rogaland flere innvandrerbarn blant innbyggerne. Trolig henger dette sammen med petroleumsvirksomheten i fylket, en virksomhet som har trukket til seg mye utenlandsk ekspertise, med tilhørende familier.

Vardø og Fjaler har også høye andeler

I Norge bor det flest innvandrerbarn i Oslo. Dernest følger Stavanger, Bergen, Drammen og Bærum (se tabell 1.6). Mens Oslo hadde flere innvandrerbarn med bakgrunn fra tredje verden enn barn med annen bakgrunn, varierer dette for de andre kommunene.

I forhold til folketallet 0-17 år bodde det i tillegg til i Oslo også mange barn med innvandrerbakgrunn i Drammen kommune, i Vardø (15 prosent) og i Fjaler (13 prosent), jf. tabell 1.7. Mens Stavanger kom på en åttende plass over kommunene med størst andel innvandrerbarn i forhold til folketallet 0-17 år, kom ikke Bergen og Bærum med på «ti-på-topp»-listen. For en del kommuner kan det å for eksempel ha et flyktningmottak eller mange utvekslingslever slå sterkt ut i perioder.

Figur 1.5. Innvandrerbefolkningen/innvandrerbefolkningen fra ikke-vestlige land (0-17 år) i prosent av folketallet. Bydel. 1. januar 1999

94 prosent er ikke-vestlige i Oslo

Ikke-vestlige innvandrerbarn dominerer den unge innvandrerbefolkningen i Oslo, jf. tabell 1.8. Hele 20 600 av 23 900 første- og andregenerasjonsinnvandrere 0-17 år hadde bakgrunn fra Asia med Tyrkia, Afrika, Sør- og Mellom-Amerika, samt at 1 800 hadde østeuropeisk bakgrunn. Førstnevnte utgjorde dermed 86 prosent av den unge innvandrerbefolkningen i hovedstaden.

Gamle Oslo var bydelen med flest innvandrerbarn 1. januar 1999. Som for byen som helhet var det de ikke-vestlige innvandrerne som dominerte. Grünerløkka-Sofienberg hadde nest flest innvandrerbarn med bakgrunn fra tredje verden.

Andre dominerte i bydelene Nordstrand, Grefsen-Kjelsås og Vinderen, der de utgjorde minst 95 prosent av barnebefolkningen.

Mange med kort botid

Botid (hvor lenge det er siden første registrerte innvandring) er et forhold som er interessant for førstegenerasjonsinnvandrere. For andregenerasjonsinnvandrere er botiden lik alder, slik at videre er det botiden til førstegenerasjonsinnvandrere 0-17 år som kommenteres.

Mens 4 300 barn og unge er relativt nyankomne, dvs. at botiden er mindre enn ett år (ankommet 1998), var det 3 000 førstegenerasjonsinnvandrere under 18 år som hadde en botid på to år (jf. tabell 1.9). De ferskeste førstegenerasjonsinnvandrerne utgjorde 17 prosent av alle førstegenerasjonsinnvandrerne 0-17 år. Vel 14 prosent hadde botid på 10 år eller mer.

15 800 barn er her som flyktninger

I alt 15 800 barn under 18 år bodde i Norge som flyktninger pr. 1. januar 1998 (se tabell 1.10). Asylanter/spontanflyktninger og overføringsflyktninger utgjorde brorparten av hovedpersonflyktningene.

Flyktningbarna kom nesten uten unntak fra ikke-vestlige land. Av enkeltland peker Bosnia-Hercegovina, Jugoslavia, Vietnam, Iran, Somalia og Irak seg ut, med over 1 000 flyktningbarn.

60 prosent av flyktningbarna 0-17 år var bosatt på Østlandet (tabell 1.11). Størst var andelen i Oslo (24 prosent).

Flyktning

Betegnelsen flyktning brukes her om bosatte personer som en gang har kommet til Norge av fluktgrunner (familie medregnet). Barn som flyktninger har født etter ankomst til Norge er ikke medregnet.

I statistikken skilles det mellom hovedpersonflyktninger og familietilknyttede til flyktninger. Imidlertid avhenger fordelingen her sterkt av registreringspraksis, noe som kan gi redusert utbytte av tallmaterialet.

Hovedvekten av flyktningbarna hadde en botid under 6 år pr. 1. januar 1998. Mens 8 900 hadde botid på 0-5 år, hadde 6 200 bodd i Norge i 6-10 år.

Noen av de mindreårige flyktningene kommer alene til landet. Ifølge Utlendingsdirektoratets årsrapport for 1998 kom det 379 barn under 18 år uten foreldre eller andre med foreldreansvar til Norge i løpet av 1998. Dette var en økning fra 1997. Den største aldersgruppen var på 16 til 18 år, og kjønnsfordelingen var skjev, 269 gutter og 110 jenter. Utviklingen de siste to årene viser at stadig flere kommer helt alene til landet og har heller ikke slektninger som bor her. Flesteparten kommer fra land i krig eller borgerkrigsliknende situasjoner, heter det i rapporten (UDI 1999).

Flyktninger blir i landet, våre naboer reiser igjen

Barn er stort sett nødt til å følge med foreldrene på flyttelasset. Flyttemønsteret til barn, både innvandrerbarn og andre barn, forteller derfor ikke mye om deres egne valg, snarere at de er avhengig av foreldrenes valg. For voksne innvandrere (med og uten barn) viser tall at av dem som kom til Norge for første gang i perioden 1986-1990, var 57 prosent fortsatt i landet ved utgangen av 1995. Blant innvandrere fra Vest-Europa og Nord-Amerika var det bare én av fire som fortsatt var i landet, mens andelen var tre av fem for dem som kom fra Øst-Europa og fire av fem for dem fra resten av verden. De som kom som flyktninger er mest bofaste, men også de fleste innvandrere fra land som Pakistan og Marokko synes å ha slått seg ned for lengre tid eller permanent (Tysse og Keilman 1997).

70 prosent av andregenerasjonen er norske statsborgere

Mens de fleste andregenerasjonsinnvandrerbarna har norsk statsborgerskap, har flere førstegenerasjonsinnvandrerbarn utenlandsk statsborgerskap enn norsk (se tabell 1.12). 18 400 førstegenerasjonsinnvandrerbarn hadde fortsatt bare sitt opprinnelige statsborgerskap 1. januar 1999. 7 550 hadde søkt om og fått innvilget norsk statsborgerskap. At så mange førstegenerasjonsinnvandrere ikke har norsk statsborgerskap, henger til dels sammen med hvor lenge de har vært i landet. Generelt må man være bosatt i sju år før man kan søke om norsk statsborgerskap, hvis man ikke har en spesiell tilknytning til landet.

Vel 70 prosent av andregenerasjonsbarna var norske statsborgere. I absolutte tall er dette 25 000. De resterende 9 500 hadde dermed et utenlandsk statsborgerskap. Statsborgerskap for andregenerasjonen henger sammen med foreldrenes statsborgerskap, og da er det et spørsmål om foreldrene har vært lenge nok i landet til å søke om overgang til norsk statsborgerskap, eventuelt om de ønsker norsk statsborgerskap for seg og sine barn. Dette forklarer hvorfor mange av andregenerasjonsinnvandrere ikke har norsk pass.

8 400 utenlandsadopterte

Adopterte som innvandrere?

Utenlandsadopterte hører ikke med til innvandrerbefolkningen slik den er definert her. Men blant personer med annen innvandringsbakgrunn er dette en gruppering. Utenlandsadopterte tas med som egen gruppe i et senere kapittel, derfor tas enkelte tall med her.

Ved inngangen til 1999 var tallet på utenlandsadopterte under myndighetsalder blitt 8 400 (tabell 1.13). Dermed utgjorde de utenlandsadopterte 0,8 prosent av alle barn 0-17 år i Norge.

To opprinnelsesland peker seg klart ut, Sør-Korea og Colombia. Mens 2 700 utenlandsadopterte hadde bakgrunn fra Sør-Korea, gjaldt det samme for 2 200 barn fra Colombia. Tallene ville vært høyere, særlig for Sør-Koreas del, om det ikke var satt en aldersgrense på 18 år her.

5 100 nyfødte med norsk og utenlandsk forelder

I 1998 ble det født 8 700 barn med noe utenlandsk bakgrunn i Norge, jf. tabell 1.14. 3 600 av disse var andre-generasjonsinnvandrere, dvs. at begge foreldrene var født i utlandet mens altså barnet er født i Norge. Flere enn dette, nemlig 5 100, var norskfødte barn med én utenlandsfødt og én norskfødt forelder. Det var altså atskillig flere babyer med en norskfødt og en utenlandsfødt forelder på norske fødestuer enn det var babyer med to utenlandsfødte foreldre.

Innvandrerne får norsk fruktbarhetsmønster

Fødselsmønsteret blant innvandrerkvinner er alltid påvirket av inn- og utvandring. Ut fra dette vil det være naturlig å sette et hovedskille mellom innvandrere som har kommet som voksne og de som har kommet som barn. Til den siste gruppen kunne en eventuelt legge til andre-generasjonsinnvandrere, men av dem er det i Norge foreløpig svært få som er gamle nok til å få barn. Hvis en ønsker å finne ut om fruktbarheten arves i flere generasjoner, må en altså vente en del år for å få norske tall.

Samlet fruktbarhetstall

Samlet fruktbarhetstall (SFT) er et mål for fruktbarhetsnivå. SFT for enkeltår er et uttrykk for hvor mange barn hver kvinne i gjennomsnitt vil få i løpet av den fødedyktige perioden (15-49 år) ut fra fødselsrate som er registrert for hver enkelt aldersgruppe i løpet av året. For å kunne opprettholde folketallet på lang sikt - uten innflyttingsoverskudd fra utlandet - kreves det at hver kvinne i gjennomsnitt føder ei jente, altså at kvinnene reproducerer seg. Det fødes om lag 6 prosent flere gutter enn jenter på landsbasis, slik at det for hver jente i gjennomsnitt blir født 1,06 gutter. Ettersom noen kvinner dør før de når 50-årsalderen, trengs det i Norge et fruktbarhetstall på 2,08 for å sikre reproduksjonen.

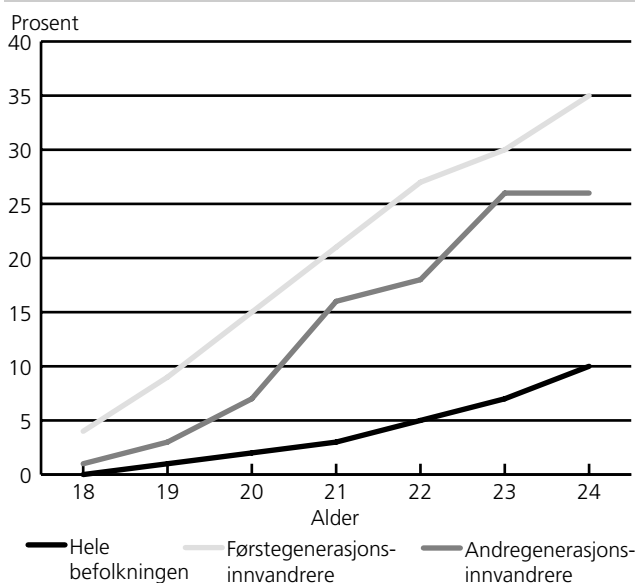
For å få store nok grupper å regne på, har vi slått 1997 og 1998 sammen. Samlet fruktbarhetstall (SFT) for hele befolkningen var for disse to årene på 1,84. For første-generasjonsinnvandrere uten norsk bakgrunn var SFT på 2,47, mens det for resten av befolkningen var på 1,80. For den ikke-vestlige verden samlet var SFT 2,79 i 1994/1995 og 2,71 i 1997/1998.

På midten av 1990-tallet viste tallene at SFT for dem som innvandret som barn (dvs. at de var yngre enn 18 år da de kom til landet), bare var på 1,88, eller nesten det samme som for den norske delen av befolkningen. For kvinner fra land i tredje verden var tallet nå på 2,16 (mot 3,06 for vokseninnvandrere), mens vesteuropeiske kvinner var helt nede på 1,25. Av de få enkeltlandsgruppene med mange nok kvinner som utregningsgrunnlag, hadde de pakistanske «barneinnvandrere» SFT på 2,94, de tyrkiske 2,37 og de vietnamesiske bare 1,70. Selv om en tar hensyn til tilfeldige avvik kan det se ut som pakistanske jenter følger i sine eldre landskvinner spor med hensyn til fruktbarhet, mens vietnamesiske jenter har lagt seg nærmere et norsk mønster. Erfaringer fra andre land tyder på tilpasning til vertslandets fruktbarhetsnivå og gir derfor grunn til å tro at innvandrerne nærmer seg norsk fruktbarhetsmønster mer og mer jo lenger de har bodd i landet.

20 prosent gifte innvandrerunge, mot 4 prosent av alle 18-24-åringene

Innvandrerungdommene er, som andre ungdommer, i all overveiende grad ugifte så lenge de er under 18 år. Etter som de blir eldre og nærmer seg midten av 20-årene, stiger tallet på gifte innvandrerkvinner og innvandrer menn mye raskere enn for resten av befolkningen. Det var 86 100 første-generasjons- og andregenerasjonsinnvandrere under 25 år ved starten av 1999, og 5 200 av dem var

Figur 1.6. Andel gifte 18-24 år i innvandrerbefolkningen og i hele befolkningen. 1. januar 1999. Prosent

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

gift. 350 av dem hadde rukket å endre sivilstand for andre gang, dvs. at de i hovedsak også har tatt ut separasjon.

Ser en på de enkelte årskullene mellom 18 og 24 år, tegnes forskjellige mønstre for innvandrerbefolkningen og hele befolkningen (se tabell 1.15). Mens for eksempel 3 prosent av alle 21-åringene var gift, var 21 prosent av førstegenerasjonsinnvandrerne og 16 prosent av andregenerasjonsinnvandrerne i samme alder smidd i hymens lenker. For 24-åringene var 35 prosent av førstegenerasjonen gift. Andelen gifte andregenerasjonsinnvandrere var lavere, 26 prosent, mens bare 10 prosent av alle 24-åringene var gift. Noe av denne forskjellen skyldes at innvandrerne, og særlig de med bakgrunn i tredje verden, i liten utstrekning lever i samboerskap, men dette har vi ikke presis kunnskap om.

84 prosent av de gifte første- og andregenerasjonsinnvandrerne 18-24 år hadde bakgrunn fra tredje verden, mot 20 prosent av alle gifte innvandrere i denne aldersgruppen. Av pakistanske andregenerasjonsinnvandrere var 17 prosent gift, for førstegenerasjonen var prosenten 46. For førstegenerasjonsinnvandrere med tyrkisk bakgrunn var 63 prosent av 18-24-åringene gift. Tallene kan til en viss grad avspeile innvandringsårsaken. På den andre siden kan de også til en viss grad avspeile aldersfordelingen i den unge innvandrerbefolkningen.

Tall fra midten av 1990-tallet viser at det store flertallet av andregenerasjonsinnvandrerne med bakgrunn fra vestlige land og Øst-Europa var gift med en person utenfor innvandrerbefolkningen. For dem med bakgrunn fra tredje verden var det langt vanligere å gifte seg med en annen innvandrer enn det var å finne seg «norsk» ektefelle. En må imidlertid huske er at ikke så mange andregenerasjonsinnvandrere er kommet i «gifteferdig alder» ennå, og at de som en nå har registrert som gifte bare er slike som har giftet seg som unge. Mønstrene kan vise seg å endres mye over tid.

Færre gifte og flere samboende foreldrepar

I tiårsperioden fra 1. januar 1989 til 1. januar 1999 var tendensen entydig for barnebefolkningen her i landet. Barn med gifte foreldre er mest vanlig, men andelen gikk ned fra 78 til 65 prosent. For barn med samboende foreldre økte andelen fra 5 til 13 prosent. Det ble også litt flere barn som bodde sammen med bare én forelder. Blant dem er det likevel en god del som hadde to voksenpersoner i hjemmet, fordi mor eller far har fått ny samlivspartner.

Av 1 033 000 barn under 18 år bodde 804 000 sammen med begge foreldrene. Ser vi på de barna som har begge foreldrene på samme adresse, hadde 670 000 gifte foreldre og 134 000 hadde to samboende foreldre.

Generelt sett bor barn i innvandrerbefolkningen oftere sammen med begge foreldrene enn det andre barn gjør. Samtidig er det forskjeller her utfra landbakgrunn; tall fra midten av 1990-tallet viste at av barna under 16 år

som var innvandret fra Somalia, levde halvparten sammen med bare én av foreldrene (i de fleste tilfellene mor). Det samme var tilfelle for over 30 prosent av barn som var kommet fra f.eks. Chile og Iran. Særlig for de somaliske og iranske barnas vedkommende var nok årsaken at de flyktet fra landet med deler av familien, uten at alle (foreløpig) er samlet i Norge.

Datamateriale

Statistikken i dette kapitlet er hentet fra SSBs befolkningsstatistikksystem. Statistikk over befolkningen bygger i hovedsak på Det sentrale folkeregister.

1.1. Innvandrerbefolkningen¹ og personer med annen innvandringsbakgrunn, etter innvandringskategori og alder. 1. januar 1999

Alder	Innvandrerbefolkningen			Annen innvandringsbakgrunn					
	I alt	Første- genera- sjonsinn- vandrere uten norsk bakgrunn	Andre genera- sjonsinn- vandrere ²	I alt	Utenlands- adopterte	Utenlands- fødte med en norskfødt forelder	Norskfødte med en utenlands- født forelder	Født i utlandet av norskfødte foreldre	Folke- mengden i alt
Alle aldere	260 742	220 347	40 395	196 201	13 077	22 404	143 314	17 406	4 445 329
Av dette									
0-17	60 513	25 952	34 561	86 440	8 423	6 809	67 915	3 293	1 040 269
0	3 629	121	3 508	5 275	144	54	5 057	20	58 282
1	3 703	403	3 300	5 551	385	216	4 873	77	60 209
2	3 819	610	3 209	5 811	500	298	4 893	120	61 651
3	3 813	719	3 094	5 552	462	378	4 582	130	61 026
4	3 594	791	2 803	5 404	437	423	4 385	159	60 795
5	3 592	998	2 594	5 489	471	457	4 351	210	60 603
6	3 562	1 214	2 348	5 701	513	549	4 340	299	61 355
7	3 497	1 392	2 105	5 633	468	546	4 273	346	62 238
8	3 342	1 388	1 954	5 488	472	523	4 156	337	62 196
9	3 306	1 569	1 737	5 216	497	462	4 012	245	60 498
10	3 264	1 733	1 531	4 818	523	397	3 715	183	58 774
11	3 149	1 947	1 202	4 259	538	342	3 211	168	55 539
12	3 120	2 095	1 025	4 046	507	363	3 013	163	54 215
13	3 078	2 157	921	3 672	468	340	2 681	183	52 862
14	3 035	2 161	874	3 690	497	363	2 679	151	52 165
15	2 971	2 144	827	3 632	519	377	2 575	161	51 839
16	2 929	2 159	770	3 527	461	341	2 557	168	53 080
17	3 110	2 351	759	3 676	561	380	2 562	173	52 942

¹ Personer med to utenlandsfødte foreldre.

² Norskfødte med to utenlandsfødte foreldre.

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

1.2. Innvandrerbefolkningen¹, etter innvandringskategori og alder. 1. januar 1999

Alder	Folke- mengden i alt	Innvandrer- befolkningen		Andel av innvandrerbefolkningen		Andel av folkemengden			
		I alt	Første- generasjons- innvandrere uten norsk bakgrunn	Andre- genera- sjons- innvandrere ²	Første- generasjons- innvandrere uten norsk bakgrunn	Andre- genera- sjons- innvandrere ²	I alt		
					Prosent				
Alle aldre	4 445 329	260 742	220 347	40 395	84,5	15,5	5,9	5,0	0,9
Av dette									
0-17	1 040 269	60 513	25 952	34 561	42,9	57,1	5,8	2,5	3,3
0	58 282	3 629	121	3 508	3,3	96,7	6,2	0,2	6,0
1	60 209	3 703	403	3 300	10,9	89,1	6,2	0,7	5,5
2	61 651	3 819	610	3 209	16,0	84,0	6,2	1,0	5,2
3	61 026	3 813	719	3 094	18,9	81,1	6,2	1,2	5,1
4	60 795	3 594	791	2 803	22,0	78,0	5,9	1,3	4,6
5	60 603	3 592	998	2 594	27,8	72,2	5,9	1,6	4,3
6	61 355	3 562	1 214	2 348	34,1	65,9	5,8	2,0	3,8
7	62 238	3 497	1 392	2 105	39,8	60,2	5,6	2,2	3,4
8	62 196	3 342	1 388	1 954	41,5	58,5	5,4	2,2	3,1
9	60 498	3 306	1 569	1 737	47,5	52,5	5,5	2,6	2,9
10	58 774	3 264	1 733	1 531	53,1	46,9	5,6	2,9	2,6
11	55 539	3 149	1 947	1 202	61,8	38,2	5,7	3,5	2,2
12	54 215	3 120	2 095	1 025	67,1	32,9	5,8	3,9	1,9
13	52 862	3 078	2 157	921	70,1	29,9	5,8	4,1	1,7
14	52 165	3 035	2 161	874	71,2	28,8	5,8	4,1	1,7
15	51 839	2 971	2 144	827	72,2	27,8	5,7	4,1	1,6
16	53 080	2 929	2 159	770	73,7	26,3	5,5	4,1	1,5
17	52 942	3 110	2 351	759	75,6	24,4	5,9	4,4	1,4

¹ Personer med to utenlandsfødte foreldre.

² Norskfødte med to utenlandsfødte foreldre.

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

1.3. Innvandrerbefolkningen, etter kjønn og alder. 1. januar 1999

	I alt	Kjønn		Alder			
		Mann	Kvinne	Av dette		Mann	Kvinne
				0 - 17 år			
				Mann	Kvinne	Mann	Kvinne
I alt	260 742	129 635	131 107	30 926	29 587	11 651	13 982
Norden	52 338	23 718	28 620	2 377	2 416	1 944	3 039
Vest-Europa unntatt Tyrkia	31 795	16 787	15 008	1 424	1 296	740	834
Øst-Europa	37 430	17 476	19 954	4 886	4 774	1 843	2 212
Nord-Amerika, Oseania	9 787	4 293	5 494	428	471	239	283
Asia, Afrika, Sør- og Mellom- Amerika, Tyrkia	129 392	67 361	62 031	21 811	20 630	6 885	7 614

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

1.4. Innvandrerbefolkningen 0-17 år, etter landbakgrunn. 1. januar 1999

	I alt	Førstegenerasjons- innvandrere	Andregenerasjons- innvandrere
I alt	60 513	25 952	34 561
Norden i alt	4 793	3 385	1 408
Danmark.....	1 285	749	536
Grønland.....	21	20	1
Finland.....	583	410	173
Færøyene.....	103	71	32
Island.....	1 082	844	238
Sverige.....	1 719	1 291	428
Vest-Europa unntatt Tyrkia i alt	2 720	1 636	1 084
Av dette			
Frankrike.....	246	182	64
Nederland.....	532	270	262
Storbritannia.....	909	552	357
Tyskland.....	604	404	200
Øst-Europa i alt	9 660	6 151	3 509
Av dette			
Jugoslavia.....	3 594	2 025	1 569
Polen.....	1 087	534	553
Russland.....	520	465	55
Bosnia-Hercegovina.....	3 430	2 543	887
Nord-Amerika, Oseania i alt	899	705	194
Av dette			
USA.....	715	580	135
Asia, Afrika, Sør- og Mellom-Amerika, Tyrkia	42 441	14 075	28 366
Tyrkia.....	3 563	814	2 749
Algerie.....	202	56	146
Eritrea.....	214	32	182
Etiopia.....	667	231	436
Gambia.....	233	60	173
Ghana.....	446	157	289
Marokko.....	1 713	279	1 434
Somalia.....	3 313	1 739	1 574
Afghanistan.....	208	80	128
Sri Lanka.....	3 016	719	2 297
Filippinene.....	965	346	619
Hongkong.....	212	63	149
India.....	1 756	200	1 556
Irak.....	2 106	1 470	636
Iran.....	2 900	1 835	1 065
Kina.....	825	316	509
Libanon.....	497	180	317
Pakistan.....	9 124	1 586	7 538
Syria.....	300	125	175
Thailand.....	531	405	126
Vietnam.....	5 158	1 274	3 884
Chile.....	1 826	781	1 045

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

1.5. Innvandrerbefolkningen 0-17 år, etter fem grupper av landbakgrunn og bostedsfylke. 1. januar 1999

	I alt	Norden	Vest-Europa unntatt Tyrkia	Øst-Europa	Nord-Amerika, Oseania	Asia, Afrika, Sør- og Mellom-Amerika, Tyrkia
Hele landet	60 513	4 793	2 720	9 660	899	42 441
Østfold	2 925	291	82	810	23	1 719
Akershus	6 097	847	396	974	106	3 774
Oslo	23 874	798	500	1 817	123	20 636
Hedmark	1 194	115	59	339	14	667
Oppland	1 158	146	65	357	3	587
Buskerud	3 490	254	119	636	15	2 466
Vestfold	1 808	185	79	469	11	1 064
Telemark	1 713	148	66	431	6	1 062
Aust-Agder	800	83	43	271	9	394
Vest-Agder	2 012	117	69	533	18	1 275
Rogaland	5 105	484	664	808	412	2 737
Hordaland	3 521	316	202	643	67	2 293
Sogn og Fjordane	750	105	85	141	7	412
Møre og Romsdal	1 235	181	47	342	8	657
Sør-Trøndelag	2 149	186	108	417	43	1 395
Nord-Trøndelag	473	70	39	138	9	217
Nordland	908	162	32	252	6	456
Troms	722	169	53	135	17	348
Finnmark	579	136	12	147	2	282

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

1.6. Innvandrerbefolkningen 0-17 år, etter landbakgrunn. Sortert etter størrelsen på innvandrerbefolkningen. Bostedskommune. 1. januar 1999

	I alt	Asia, Afrika, Sør- og Mellom- Amerika, Tyrkia	Andre	Folkemengde i alt
Rang Hele landet	60 513	42 441	18 072	1 040 269
1 0301 Oslo	23 874	20 636	3 238	97 105
2 1103 Stavanger	2 673	1 582	1 091	26 325
3 1201 Bergen	2 598	1 890	708	52 741
4 0602 Drammen	1 857	1 534	323	11 402
5 0219 Bærum	1 800	1 049	751	24 891
6 1601 Trondheim	1 751	1 242	509	33 690
7 1001 Kristiansand	1 414	1 052	362	17 627
8 0806 Skien	825	603	222	11 196
9 1102 Sandnes	796	471	325	14 459
10 0220 Asker	722	371	351	12 478
11 0106 Fredrikstad	701	343	358	14 423
12 0231 Skedsmo	648	506	142	8 751
13 0230 Lørenskog	563	432	131	6 967
14 0104 Moss	549	450	99	5 406
15 0105 Sarpsborg	450	251	199	10 096
16 0709 Larvik	418	288	130	9 212
17 0805 Porsgrunn	384	232	152	7 207
18 0706 Sandefjord	375	208	167	8 757
19 1902 Tromsø	374	197	177	14 396
20 0101 Halden	372	146	226	5 715

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

1.7. Andel personer 0-17 år med innvandrerbakgrunn, sortert etter andel. Bostedskommune. 1. januar 1999.

Bostedskommune	Andel prosent
0301 Oslo	24,6
0602 Drammen	16,3
2002 Vardø	14,9
1429 Fjaler	12,7
2028 Båtsfjord	11,8
0124 Askim	10,4
0104 Moss	10,2
1103 Stavanger	10,2
2015 Hasvik	9,6
0228 Rælingen	8,8

1.8. Innvandrerbefolkningen 0-17 år, etter landbakgrunn og bydel i Oslo. 1. januar 1999

Innvandrerbefolkningen

Bydel	Innvandrerbefolkningen						
	Norge	I alt	Norden	Vest-Europa unntatt Tyrkia	Øst-Europa	Nord-Amerika, Oseania	Asia, Afrika, Sør- og Mellom-Amerika og Tyrkia
I alt	73 231	23 874	798	500	1 817	123	20 636
Bygdøy-Frogner	2 078	297	40	44	41	4	168
Uranienborg-Majorstua	1 840	282	29	29	41	13	170
StHanshaugen-Ullevål	3 147	428	39	19	55	3	312
Sagene-Torshov	2 043	1 235	16	20	104	5	1 090
Grunerløkka-Sofienberg	1 999	1 984	32	33	116	3	1 800
Gamle Oslo	1 885	3 060	52	25	152	3	2 828
Ekeberg-Bekkelaget	3 172	387	51	12	65	6	253
Nordstrand	3 562	167	41	11	23	-	92
Søndre Nordstrand	6 454	3 515	71	40	227	8	3 169
Lambertseter	1 262	399	7	4	39	-	349
Bøler	2 070	587	8	5	43	1	530
Manglerud	2 078	273	1	1	26	-	245
Østensjø	2 473	453	17	12	61	3	360
Helsfyr-Sinsen	2 036	983	13	17	138	1	814
Hellerud	2 025	1 037	8	8	115	2	904
Furuset	4 834	2 388	27	37	102	9	2 213
Stovner	2 726	1 924	9	18	98	6	1 793
Romsås	1 090	657	6	7	36	-	608
Grorud	2 394	1 083	19	3	67	-	994
Bjerke	3 207	1 138	25	11	90	1	1 011
Grefsen-Kjelsås	3 496	179	32	1	23	4	119
Sogn	3 119	261	47	23	22	10	159
Vinderen	4 559	235	83	45	28	10	69
Røa	4 184	386	47	24	31	10	274
Ullern	5 010	470	73	46	67	19	265
Sentrum	39	46	-	4	3	2	37
Marka	396	11	1	-	4	-	6
Uoppgitt, uten fast bosted ...	53	9	4	1	-	-	4

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

1.9. Førstegenerasjonsinnvandrere 0-17 år, etter botid og landbakgrunn. 1. januar 1999

Bosatt i Norge siden 1. januar

Land- bakgrunn	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
I alt.....	21	73	135	200	337	427	1 117	1 448	1 441	1 249	1 406	1 841	2 980	2 077	1 926	1 996	2 977	4 301
Norden	6	9	10	25	32	50	55	73	52	71	75	114	143	251	278	386	709	1 046
Vest-Europa unntatt Tyrkia	-	5	10	17	35	27	42	28	33	41	34	62	82	100	134	202	310	474
Øst-Europa	1	5	13	15	28	31	164	204	180	155	230	582	1 746	1 001	694	364	284	454
Nord-Amerika, Oseania	-	-	1	3	5	6	5	12	9	9	5	13	37	33	38	118	176	235
Asia, Afrika, Sør- og Mellom- Amerika, Tyrkia	14	54	101	140	237	313	851	1 131	1 167	973	1 062	1 070	972	692	782	926	1 498	2 092

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

1.10. Ulike avgrensninger av flyktninger, etter landbakgrunn. 1. januar 1998

Landbakgrunn	Flyktninger		
	I alt	Hovedperson- flyktning	Familietilknyttet til flyktning ¹
I alt.....	15 849	10 180	5 669
Norden	6	1	5
Vest-Europa unntatt Tyrkia	19	14	5
Øst-Europa	5 605	4 432	1 173
Nord-Amerika, Oseania	8	6	2
Asia, Afrika, Sør- og Mellom-Amerika, Tyrkia	10 211	5 727	4 484

¹ Oppholds- eller arbeidstillatelse som innvilges til nære familiemedlemmer av utenlandske statsborgere med lovlig opphold i Norge. Det gjelder også familiemedlemmer til norsk statsborger. Gjelder i hovedsak ektefelle og barn under 18 år.

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

1.11. Flyktninger 0-17 år, fordelt på bostedsfylke. 1. januar 1998

	Flyktninger	
	I alt	Prosent flyktninger av alle innvandrerbarn
I alt.....	15 849	26,2
Østfold	852	29,1
Akershus	1 543	25,3
Oslo	3 838	16,1
Hedmark	589	49,3
Oppland	557	48,1
Buskerud	830	23,8
Vestfold	644	35,6
Telemark	727	42,4
Aust-Agder	370	46,3
Vest-Agder	959	47,7
Rogaland	1 222	23,9
Hordaland	1 150	32,7
Sogn og Fjordane	245	32,7
Møre og Romsdal	452	36,6
Sør-Trøndelag	868	40,4
Nord-Trøndelag	196	41,4
Nordland	432	47,6
Troms	214	29,6
Finmark	161	27,8

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

1.12. Fem ulike avgrensninger av personer 0-17 år med innvandringsbakgrunn/utenlandsk bakgrunn, etter statsborgerskap. 1. januar 1999

Statsborgerskap Innvandringskategori	Personer med inn- vandringsbakgrunn	Innvandrer- befolkningen	Førstegenerasjons- innvandrere	Utenlands- fødte	Utenlandske statsborgere
Norske og utenlandske statsborgere i alt ..	146 953	60 513	25 952	44 477	33 768
Uten innvandringsbakgrunn	-	-	-	-	607
Førstegenerasjonsinnvandrere	25 952	25 952	25 952	25 952	18 400
Andre generasjonsinnvandrere	34 561	34 561	-	-	9 547
Utenlandsadopterte	8 423	-	-	8 423	543
Utenlandsfødte med en norskfødt forelder	6 809	-	-	6 809	1 002
Norskfødte med en utenlandsk forelder	67 915	-	-	-	3 660
Født i utlandet av norskfødte foreldre	3 293	-	-	3 293	9
Norske statsborgere	113 792	32 566	7 552	24 523	-
Uten innvandringsbakgrunn	-	-	-	-	-
Førstegenerasjonsinnvandrere	7 552	7 552	7 552	7 552	-
Andre generasjonsinnvandrere	25 014	25 014	-	-	-
Utenlandsadopterte	7 880	-	-	7 880	-
Utenlandsfødte med en norskfødt forelder	5 807	-	-	5 807	-
Norskfødte med en utenlandsk forelder	64 255	-	-	-	-
Født i utlandet av norskfødte foreldre	3 284	-	-	3 284	-
Utenlandske statsborgere	33 161	27 947	18 400	19 954	33 768
Uten innvandringsbakgrunn	-	-	-	-	607
Førstegenerasjonsinnvandrere	18 400	18 400	18 400	18 400	18 400
Andre generasjonsinnvandrere	9 547	9 547	-	-	9 547
Utenlandsadopterte	543	-	-	543	543
Utenlandsfødte med en norskfødt forelder	1 002	-	-	1 002	1 002
Norskfødte med en utenlandsk forelder	3 660	-	-	-	3 660
Født i utlandet av norskfødte foreldre	9	-	-	9	9

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

1.13. Utenlandsadopterte, etter alder. 1. januar 1999

Alder	Folke- mengden i alt	Annen innvandringsbakgrunn		Prosent uten- landsadopterte i folkemengden
		I alt	Av dette utenlands- adopterte	
Alle aldre	4 445 329	196 201	13 077	0,29
Av dette				
0-17	1 040 269	86 440	8 423	0,81
0	58 282	5 275	144	0,25
1	60 209	5 551	385	0,64
2	61 651	5 811	500	0,81
3	61 026	5 552	462	0,76
4	60 795	5 404	437	0,72
5	60 603	5 489	471	0,78
6	61 355	5 701	513	0,84
7	62 238	5 633	468	0,75
8	62 196	5 488	472	0,76
9	60 498	5 216	497	0,82
10	58 774	4 818	523	0,89
11	55 539	4 259	538	0,97
12	54 215	4 046	507	0,94
13	52 862	3 672	468	0,89
14	52 165	3 690	497	0,95
15	51 839	3 632	519	1,00
16	53 080	3 527	461	0,87
17	52 942	3 676	561	1,06

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

1.14. Fødte, etter innvandringskategori. 1998

Innvandringskategori	Fødte
I alt.....	58 352
Uten innvandringsbakgrunn	49 617
Med innvandringsbakgrunn i alt	8 735
Førstegenerasjonsinnvandrere uten norsk bakgrunn	1
Andre generasjonsinnvandrere	3 600
Utenlandsadopterte	-
Utenlandsfødte med en norsk forelder	-
Norskfødte med en utenlandsfødt forelder	5 134
Født i utlandet av norskfødte foreldre	-
Innvandrerbefolkningen¹	3 601
Utenfor innvandrerbefolkningen	54 751

¹ Summen av kategoriene "Førstegenerasjonsinnvandrere uten norsk bakgrunn" og "Andre generasjonsinnvandrere".

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

1.15. Personer 18-24 år, etter sivilstand¹ og alder. 1. januar 1999

	Alder						
	18	19	20	21	22	23	24
Hele befolkningen							
Ugift	53 214	53 479	53 202	51 743	53 103	54 513	55 807
Gift	156	493	898	1 686	2 608	4 146	6 175
Annen sivilstand	2	15	46	103	166	307	513
Førstegenerasjonsinnvandrere							
Ugift	2 364	2 552	2 480	2 478	2 259	2 439	2 499
Gift	107	259	424	670	871	1 090	1 393
Annen sivilstand	1	3	20	33	48	88	137
Andregenerasjonsinnvandrere							
Ugift	685	622	533	434	345	245	159
Gift	4	22	39	85	78	88	59
Annen sivilstand	-	2	-	5	4	3	6

¹ Annen sivilstand omfatter separerte, skilte, enker/enkemenn, registrerte partnere, separerte partnere, skilte partnere og gjenlevende partnere.

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

2. Utdanningssystemet og barn i innvandrerbefolkningen

Er barn i innvandrerbefolkningen mer eller mindre, eller like, tilstedeværende i utdanningssystemet som andre grupper barn og unge i Norge? Dette kapitlet inneholder statistikk som belyser innvandrerbarns skolegang spesielt, men også alle barn og unge i Norge sin befattning med utdanningssystemet generelt.

- Ved utgangen av 1998 var det 8 900 minoritetsspråklige barn i barnehage. Omtrent halvparten av disse hadde morsmålstrening.
- Antall minoritetsspråklige elever i grunnskolen er mer enn fordoblet i løpet av de siste ti årene. I 1998 talte denne gruppen 35 900 elever. De minoritetsspråklige elevene fordeler seg på 75 prosent av alle landets grunnskoler.
- Den største gruppen av minoritetsspråklige grunnskoleelever oppgir urdu som morsmål. Deretter følger engelsk og vietnamesisk.
- Innvandrerbefolkningens deltakelse i videregående utdanning har økt de siste årene. Økningen er størst blant førstegenerasjonsinnvandrere. Fortsatt er imidlertid innvandrerbefolkningens deltakelse i videregående utdanning lavere enn for andre.
- Andregenerasjonsinnvandrere tar i større grad videregående utdanning enn førstegenerasjonsinnvandrere. I 1997 deltok 84 prosent av andregenerasjonsinnvandrere i videregående utdanning, mot 68 prosent av førstegenerasjonsinnvandrere. Tilsvarende andel for befolkningen totalt var 92 prosent.
- Igangværende utdanning på universitets- og høyskolenivå er også mer utbredt blant andregenerasjonsinnvandrere enn blant førstegenerasjonsinnvandrere.
- Det har vært en svak nedgang i studentandelen blant andregenerasjonsinnvandrere 19-24 år fra 1994 til 1997. Denne nedgangen kan ha sammenheng med at det er blitt lettere for nye grupper å etablere seg på arbeidsmarkedet, men kan også henge sammen med endringer i aldersstrukturen.

8 900 barnehagebarn fra språklige og kulturelle minoriteter

Ved utgangen av 1998 hadde 8 900 barn fra språklige og kulturelle minoriteter (minoritetsspråklige barn) plass i barnehager her i landet, jf. tabell 2.1. I alt gikk 187 900 barn i barnehage.

Oslo hadde, både absolutt og relativt, klart flest barnehagebarn fra språklige og kulturelle minoriteter. Dette er i tråd med bosettingsmønsteret for personer fra språklige og kulturelle minoriteter, med sterk konsentrasjon i hovedstaden. Mens vel 17 prosent av Oslos barnehage-

Språklig minoritet i barnehagen

Minoritetsspråklige barn er alle barn som snakker et annet språk enn norsk, svensk, dansk eller engelsk som morsmål.

Godkjente barnehager kan søke om tilskudd til tospråklig assistanse. Barn med svensk, dansk og engelsk som morsmål fyller ikke vilkårene for å få tilskudd. Barnehager som har samiske barn, kan søke om tilskudd til tospråklig assistanse dersom de ikke får særskilte tilskudd som samisk barnehage.

Figur 2.1. Andel minoritetsspråklige av alle barnehagebarn, sortert etter fylke. 15. desember 1998. Prosent

Kilde: Barnehagestatistikk, SSB.

barn tilhørte språklige og kulturelle minoriteter, var snittet for landet i underkant av 5 prosent.

Halvparten får morsmålsopplæring

Minoritetsspråklige barnehagebarn får tilbud om morsmålstrening, og tallene pr. 15. desember 1998 viser at de fleste barna som tok imot dette tilbudet, fikk morsmålstrening i 6-25 timer pr. uke (se tabell 2.2).

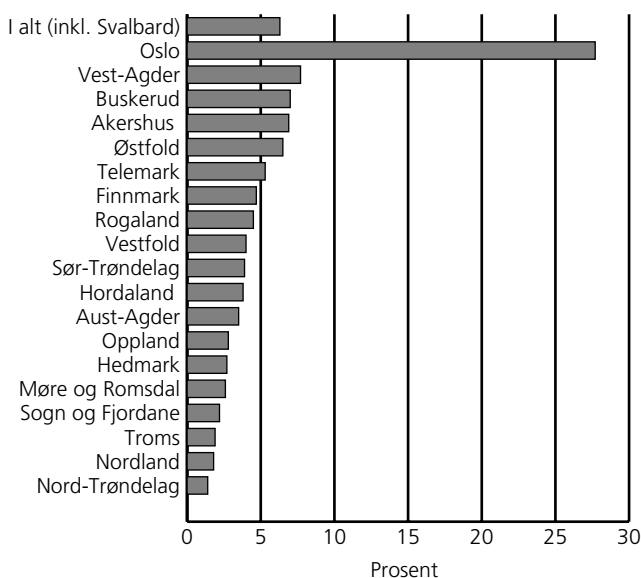
Ikke alle barn fra språklige og kulturelle minoriteter har morsmålstrening i barnehagen. Halvparten av alle de som var minoritetsspråklige, hadde morsmålstrening i 6 timer eller mer hver uke.

Stor økning i antall minoritetsspråklige elever i grunnskolen

Språklig minoritet i grunnskolen

Opplysninger om elever fra språklige minoriteter bygges på opplysninger fra den enkelte skole og kommune og omfatter også skandinaver og andre vesteuropeere. Samisk ble tidligere regnet som språklig minoritet (i noen kommuner); dette er imidlertid endret, slik at samisk nå registreres som målform på linje med nynorsk og bokmål. Det blir nok utøvd noe skjønn ved hver enkelt skole når man fastsetter hvem som blir regnet som elev fra språklig minoritet.

Figur 2.2. Andel minoritetsspråklige grunnskoleelever, sortert etter fylke. 1. september 1998. Prosent

Kilde: Utdanningsstatistikk, SSB.

Det var i alt 35 900 minoritetsspråklige elever i grunnskolen høsten 1998 (se tabell 2.3). Disse utgjorde i overkant av 6 prosent av grunnskoleelevene totalt. Ti år tidligere var det 14 300 minoritetsspråklige elever, tilsvarende 3 prosent av den totale elevmassen. Fra 1997 til 1998 økte antall elever med annet morsmål enn norsk med hele 9 prosent.

Den største andelen minoritetsspråklige elever finnes i Oslo. Her utgjorde denne elevgruppen 28 prosent av det totale antall elever i 1998, jf. tabell 2.3. Andelen minoritetsspråklige varierer imidlertid mye fra skole til skole i hovedstaden, alt fra 92 prosent ved Hersleb ungdomsskole til 1 prosent ved Bjørnsletta ungdomsskole (Statistisk årbok for Oslo 1998). Nord-Trøndelag er fylket med lavest andel minoritetsspråklige elever (1 prosent).

I alt hadde 2 400 av 3 300 grunnskoler i Norge minoritetsspråklige elever i 1998. Dette er en fordobling siden 1988. Registreringsmåten kan spille inn som en av flere forklaringer her.

Mest vanlig med urdu som morsmål

4 700 grunnskoleelever oppga i 1998 å ha urdu som morsmål, jf. tabell 2.4 og 2.5. Dette utgjorde rundt 13 prosent av alle minoritetsspråklige elever. Tallene bygges på hva som blir oppgitt, og mens en del oppgir å ha urdu som morsmål, er det et spørsmål om punjabi ville vært riktigere. Drøyt 8 prosent av de minoritetsspråklige hadde engelsk som morsmål, og i underkant av 8 prosent vietnamesisk.

6-15-åringene med pakistansk bakgrunn utgjorde samtidig 16 prosent av alle 6-15-åringene med innvandrerbakgrunn. Det er altså en større andel pakistanskættede i befolkningen enn det er elever som oppgir å tilhøre den språklige minoriteten som har urdu som morsmål. For barn i grunnskolealder var det en like stor andel med bakgrunn fra Vietnam i befolkningen som det var blant de minoritetsspråklige.

Oslo med flere norsk 2-timer på ungdomstrinnet

Delingstimer og minstetimetall

Delingstimer er lærertimer til opplæring utover det som er nødvendig for å undervise det vedtatte minstetimetall som gjelder for skolen og som ikke gjelder spesialundervisning etter enkeltvedtak. Delingstimer omfatter altså årstimer til ulike pedagogiske styringstiltak.

Med minstetimetall menes det undervisningstimetall (å 45 minutter) som er fastsatt for de enkelte klassetrinn i grunnskolen. Minstetimetallet viser den grunnressursen, i form av lærertimer, som er nødvendig for å ha en pedagog pr. klasse pr. år.

Av samlet minstetimetall brukte Oslo flest delingstimer til norsk 2-opplæring for språklige minoriteter, med nær 23 timer (se tabell 2.6). Lavest lå Nord-Trøndelag med drøye to timer.

Gjennomgående er det på barnetrinnet at delingstimene benyttes, men det er også på barnetrinnet at samlet antall minstetimer er høyest. Oslo og Hordaland skilte seg ut ved at andelen delingstimer var høyere på ungdomstrinnet enn på barnetrinnet.

Nordland har flest morsmålslærere

Totalt var det 1 800 lærere med godkjent utdanning som gav morsmålsopplæring i den norske grunnskolen 1. september 1998, jf. tabell 2.7. I tillegg var 1 300 lærere uten godkjent utdanning aktivisert i morsmålsopplæringen. Nordland hadde flest lærere som drev med morsmålsopplæring, tre firedeler med og en firedel uten godkjent utdanning. Oslo kommer ut som nummer ti på fylkeslisten over høyest antall lærere med og uten godkjent utdanning. Hvorvidt behovsdekningen er tilfredsstillende, gir ikke disse tallene svar på.

14 prosent minoritetsspråklige i SFO i Oslo

Foreløpige tall pr. 1. september 1999 viser at 112 700 barn var i skolefritidsordning (SFO), jf. tabell 2.8. 4 900 av disse var barn fra språklige minoriteter. Oslo hadde størst andel barn i SFO med 14 prosent, mens Troms hadde færrest, med snau 2 prosent. Landsgjennomsnittet lå på drøyt 4 prosent. SFO dekker primært 1.-4. klassetrinn. De minoritetsspråklige elevene i SFO utgjorde 28 prosent alle minoritetsspråklige i 1.-4. klasse.

Flere førstegenerasjons- enn andregenerasjonsinnvandrere i videregående utdanning

Om lag 14 300 av elevene i videregående utdanning pr. 1. oktober 1998 tilhørte innvandrerbefolkningen (se tabell 2.9). 11 900 hadde selv kommet til Norge som innvandrere, mens resten var andregenerasjonsinnvandrere (jf. tabell 2.10). At fordelingen er som den er, henger sammen med aldersstrukturen i innvandrerbefolkningen; andregenerasjonsinnvandrere er så vidt såpass gamle at de faktisk er klar for videregående utdanning, og førstegenerasjonsinnvandrere kom til Norge i høyere alder og påvirker dermed størrelsen på eldre årskull (se også forrige kapittel).

De fleste førstegenerasjonsinnvandrere i videregående utdanning var 19 år og over (59 prosent). På dette området skilte de seg fra andregenerasjonsinnvandrere (77 prosent) og elevene uten innvandrerbakgrunn (65 prosent), som stort sett var under 19 år.

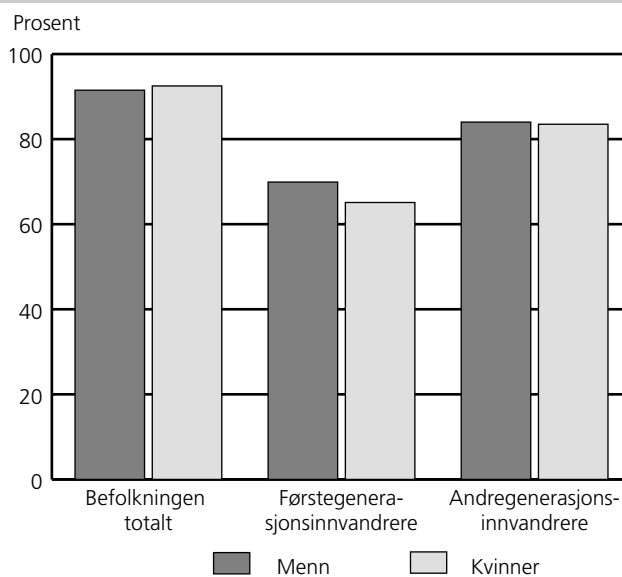
Hovedvekten av førstegenerasjonsinnvandrere kom fra Asia (43 prosent) og Europa (35 prosent). Andregenerasjonsinnvandrere i videregående utdanning hadde også i stor grad bakgrunn fra disse to verdensdelene. Av andregenerasjonsinnvandrere 16 år og under hadde 62 prosent bakgrunn fra asiatiske land, mens 25 prosent hadde europeisk bakgrunn. Av 17- og 18-åringene hadde seks av ti bakgrunn fra Asia, mens i underkant av tre av ti hadde europeisk bakgrunn.

Stadig flere innvandrere i videregående utdanning

I 1998 tilhørte 6 800 av elevene i videregående skole innvandrerbefolkningen (alder til og med 18 år). Dette utgjorde 3 prosent av den samlede elevmassen.

Fra 1994 til 1997 økte andelen 16-18-åringene som deltar i videregående utdanning både for hele befolkningen og for første- og andregenerasjonsinnvandrere, jf. tabell 2.11. Den største økningen fant sted blant førstegenerasjonsinnvandrere, hvor elevandelen gikk opp fra 60 prosent i 1994 til 68 prosent i 1997. Aldersstrukturen har ikke endret seg stort på disse årene, slik at andre forklaringer på økningen enn dette må søkes. En mulig årsak er innføringen av Reform 94, der retten til skoleplass eller lærlingplass kan ha åpnet innfallsporten til videregående utdanning ytterligere.

Figur 2.3. Andel 16-18-åringene i videregående utdanning i prosent av årskull. 1. september 1997

Kilde: Utdanningsstatistikk, SSB.

Andregenerasjonsinnvandrere deltar mindre i videregående utdanning enn befolkningen som helhet, men de har større deltakelse enn førstegenerasjonsinnvandrere. I 1997 deltok 84 prosent av andregenerasjonsinnvandrere i alderen 16-18 år i videregående utdanning, for førstegenerasjonsinnvandrere var tallet 68 prosent. Tilsvarende andel for befolkningen totalt var 92 prosent.

Andregenerasjonsinnvandrernes deltakelse i videregående utdanning fra 1994 til 1997 var nokså lik for jenter og gutter, og utviklingen har gått i utjevning i de siste årene. Blant førstegenerasjonsinnvandrere var en lavere andel jenter enn gutter registrert i videregående utdanning i perioden 1994 til 1997. Forskjellen mellom jenters og gutters utdanningsdeltakelse ligger i denne gruppen på rundt 5 prosentpoeng.

Gutter og jenter velger tradisjonelt

Det er store variasjoner i elevenes valg av fagfelt i videregående utdanning. Nesten 55 prosent av dem som er født i Asia, Afrika, Sør- og Mellom-Amerika samt Tyrkia, og 65 prosent av dem som er født i Øst-Europa var registrert på allmenne fag høsten 1995, mens tilsvarende andel for norskfødte og dem som var født i et av de andre nordiske land var i overkant av 40 prosent. De som er født i Norge eller i et av de andre nordiske landene, velger i større grad et yrkesfag, og i mindre grad allmenne fag enn dem som er født i et annet land. Som for de norskfødte er guttenes og jentenes valg av type videregående utdanning relativt tradisjonelt. Flere jenter enn gutter velger allmenne fag, og noen flere velger administrasjons- og økonomifag. Innen det sistnevnte fagfeltet domineres sosialfagene av jenter, enten de er født i Norge eller i utlandet.

Gjennomstrømning varierer

Gjennomstrømning

Gjennomstrømning defineres som bevegelse i utdanningssystemet for hver enkelt elev.

Analyser av gjennomstrømning gir til dels motstridende svar. Nedenfor er noen resultater fra SSB presentert, fulgt av funn fra to undersøkelser av Lødding (1998, 1999).

Opplysninger om grunnskolekullet 1994 viser at 97 prosent av elevene uten innvandringsbakgrunn gikk direkte over i en videregående utdanning samme år, mens tilsvarende andel for elever med innvandringsbakgrunn var 93 prosent (se tabell 2.12). Den gruppen som viste minst tilbøyelighet til å gå rett over i videregående utdanning var førstegenerasjonsinnvandrerne. Det gjaldt spesielt dem som hadde bodd mindre enn fire år i landet, der om lag 24 prosent forlot det norske utdanningssystemet samme år som de fullførte grunnskolen. Hvor mange av avgangselevne i grunnskolen som raskt flytter ut av landet og begynner på ny utdanning i et annet land, har vi ikke oversikt over, men det dreier seg antakelig om relativt få personer.

Det mest interessante funnet her er nok forskjellen mellom andelen av førstegenerasjons- og andregenerasjonsinnvandrere som hadde fullført en treårig videregående utdanning innen fire år etter avsluttet grunnskole. Andre-generasjonsinnvandrerne avsluttet i noe større grad en treårig videregående utdanning i løpet av fire år enn elever uten innvandringsbakgrunn. Gjennomstrømningen blant førstegenerasjonsinnvandrerne var imidlertid mye dårligere. Det gjaldt både elever som kom fra andre nordiske land, fra vestlige land for øvrig og fra Øst-Europa/tredje verden. Den gode gjennomstrømningen i utdanningssystemet blant andregenerasjonsinnvandrerne og blant enkelte andre innvandringskategorier kan tyde på at de er mer målrettet i sin skolegang enn elever med to norskfødte foreldre. Men for å kunne trekke sikrere konklusjoner om gjennomstrømningen blant elever med ulik landbakgrunn kreves mer omfattende studier av flere elevkull. Det må da også tas hensyn til andre faktorer, bl.a. foreldrenes utdanningsnivå.

Innvandrerbarn som gruppe er ikke tapere i skolesystemet. I likhet med andre elever er det andre kjennetegn som betyr mer for skoleprestasjonene. Ikke minst spiller foreldrenes utdanningsnivå inn. Elever som har foreldre med høy utdanning, får bedre karakterer enn andre. Og i denne gruppen er det relativt få som har foreldre med det Lauglo (1996) betegner som u-landsbakgrunn. Andre forhold ved elevenes sosiale og kulturelle bakgrunn ser ut til å ha større betydning for skoleprestasjonene. Sammenhengen mellom foreldrenes fødeland og elevenes skoleprestasjoner er meget svak (Lauglo 1996).

På den andre siden viser analyser av utdanningsdata også dette: En undersøkelse av gjennomstrømning i videregående skole har vist at minoritetsspråklige ungdommer

ofte bruker lenger tid gjennom utdanningssystemet enn andre (Lødding 1998). Dette kan skyldes at minoritetsspråklige ofte tilbringer et år i innføringskurs, eller starter i grunnkurs over to år. Tendensen til avbrudd viser seg også å være sterkere blant minoritetsspråklige elever enn elever med norsk morsmål.

Undersøkelse av pakistansk ungdom i videregående opplæring før og etter Reform 94

Lødding (1999) har bl.a. brukt data fra SSB, der landbakgrunn og innvandringskategori er inkludert. Vestlige språk/land er utelatt i analysen, og Lødding har her valgt å se nærmere på unge med pakistansk bakgrunn. Begrepet tospråklig benyttes i stedet for minoritetsspråklig.

«I studiet av rekrutteringen til videregående opplæring, lot jeg ungdom med bakgrunn fra Pakistan tjene som eksempel. Rekrutteringen har økt betydelig over tid, spesielt blant jenter og også før reforminnføringen. En økt rekruttering til yrkesfag over tid var markant særlig blant gutter etter reforminnføringen.

Det tilgjengelige datamaterialet tilsier at progresjonen er forbedret blant tospråklige jenter i allmennfagene. For tospråklige jenter i yrkesfagene fant vi en formidabel forbedring i progresjonen sammenlignet med situasjonen før reforminnføringen. Vi har ikke kunnet påvise en forbedring i progresjonen blant tospråklige gutter i allmennfagene, og bedringen i yrkesfagene er mer beskjeden blant de tospråklige guttene sammenlignet med bedringen blant de tospråklige jentene. Vanskeligheter med å få læreplass, er mer uttalt blant de tospråklige guttene...» (Lødding 1999:280).

Få førstegenerasjonsinnvandrere i høyere utdanning

Deltakelse i norsk universitets- og høgskoleutdanning for aldersgruppen 19-24 år er langt mer utbredt i hele befolkningen enn blant førstegenerasjonsinnvandrere (se tabell 2.13). I 1997 tok 27 prosent av alle 19-24-åringene i befolkningen høyere utdanning, mot 11 prosent av førstegenerasjonsinnvandrerne. 22 prosent av andregenerasjonsinnvandrerne i samme aldersgruppe deltok i høyere utdanning. Samtidig er det viktig å være klar over at 86 prosent av andregenerasjonsinnvandrerne er under 18 år. Botid vil være viktig for grad av utdanningsdeltakelse, så det er en svakhet ved statistikken at det ikke er korrigert for dette.

Mens studentandelen har gått opp for nordmenn og førstegenerasjonsinnvandrerne i perioden 1994-1997, har det påfallende skjedd at andelen andregenerasjonsinnvandrere i høyere utdanning har gått ned med 5 prosentpoeng i samme tidsrom. Dette kan ha sammenheng med at det i de senere år har blitt lettere å etablere seg på arbeidsmarkedet, også for grupper som tradisjonelt har hatt problemer med å få jobb. Andelen andregenerasjonsinnvandrere i universitets- og høgskoleutdanning var høyest i 1994, og på denne tiden var også andelen registrerte

arbeidsledige størst blant innvandrerne. De to siste årene har nedgangen i studentdeltakelse vært særlig framtreddende blant mannlige andregenerasjonsinnvandrere i aldersgruppen 19-24 år. En alternativ forklaring er at gruppen rett og slett er blitt større fordi innvandrere fra Pakistan, Tyrkia og Marokko, grupper som tradisjonelt har høy ledighet, utgjør en raskt økende andel blant andregenerasjonsinnvandrere 19-24 år, og at andelen sank av den grunn.

Andel 19-24-åringer i universitets- og høyskoleutdanning er høyere for kvinner enn den er for menn både blant andregenerasjonsinnvandrere og i befolkningen som helhet. Blant førstegenerasjonsinnvandrere er det motsatt, men forskjellen er liten.

Tall pr. 1. oktober 1998 viser at like mange kvinner (19-24 år) med innvandrerbakgrunn gikk på universiteter og vitenskapelige høyskoler som på andre høyskoler. Av førstegenerasjonskvinnene gikk 680 på universitet/vitenskapelig høyskole og 660 på høyskole. For andregenerasjonskvinnene var tallene henholdsvis 140 og 160. Blant andregenerasjonsmennene i samme alder var tallene nesten identiske, 140 i hver type høyere utdanning. 500 mannlige andregenerasjonsinnvandrere gikk på samme tid på universitetene/vitenskapelige høyskoler og 520 på andre høyskoler.

For alle kvinnelige studenter (uansett alder og bakgrunn) viser tall pr. 1. oktober 1998 at 37 prosent gikk på ett av de fire universitetene, for mannlige studenter var prosentandelen på 44. I alt 81 100 studenter gikk på universitet/vitenskapelig høyskole, mens 102 900 gikk på andre høyskoler. Studentmassen ved høyskolene er vesentlig større enn studentmassen ved universitetene.

Datamateriale

Statistikken om barnehager, elever og grunnskoler er utarbeidet på grunnlag av summariske oppgaver om den enkelte barnehage/skole. Statistikken over elever i videregående og studenter i høyere utdanning utarbeides på grunnlag av oppgaver om den enkelte elev/student. Til dels er statistikkgrunnlaget koblet sammen med individstatistikk fra befolkningsstatistikksystemet. I tillegg refereres to undersøkelser (utført utenfor SSB).

Aldersgruppene er stort sett gitt ut fra inndelingen av utdanningstrinnene, dvs. at barnehagebarna er 0-5 år gamle, grunnskolebarna er 6-15 år gamle, ungdommene i videregående er gjennomgående 16-18 år gamle. Det er også tatt med noen tall for unge voksne i høyskole-/universitetsmiljøer, og da er aldersgruppen 19-24 år; aldersgruppen ligger egentlig utenfor området til denne publikasjonen, men på utdanningssiden er det et poeng å se utviklingen og gjennomstrømmningen samlet, derfor er tallene inkludert.

Om statistikken

Statistikk over barnehagene er utarbeidet på grunnlag av årsmeldinger fra barnehagene. Statistikken omfatter alle godkjente barnehager. Data om språklige minoriteter henger sammen med morsmålsopplæring og tilskuddsordningen for tospråklig assistanse.

Grunnskolestatistikken omfatter barn og unge som får opplæring etter grunnskoleloven. Statistikken bygger på opplysninger fra Grunnskolens informasjonssystem (GSI). Det er rimelig å anta at svensk og dansk morsmål underrapporteres ved skolene. Samisk språk har tidligere inngått som minoritetsspråk, men dette er endret (fra 1998).

Statistikken over videregående utdanning omfatter elever og lærlinger under lov om videregående opplæring og lov om fagopplæring i arbeidslivet. Hovedgrunnlaget for statistikken er basert på faste rapporteringer fra fylkeskommunene til Kirke-, undervisnings- og forskningsdepartementet (KUF).

Høyere utdanning omfatter universitets- og høyskoleutdanning. Statistikken inkluderer kun institusjoner organisert under KUF og private høyskoler som mottar støtte over KUFs budsjett.

2.1. Barn i barnehage. 15. desember 1998. Absolutte tall og prosent

	Barn i barnehager	Barn fra språklige og kulturelle minoriteter	Andel barn fra språklige/kulturelle minoriteter av barn i barnehage. Prosent
I alt	187 869	8 877	4,7
Østfold	8 240	235	2,9
Akershus	20 511	645	3,1
Oslo	23 901	4 127	17,3
Hedmark	7 430	188	2,5
Oppland	7 090	120	1,7
Buskerud	8 870	411	4,6
Vestfold	7 677	334	4,4
Telemark	6 172	233	3,8
Aust-Agder	3 576	92	2,6
Vest-Agder	6 235	264	4,2
Rogaland	15 844	575	3,6
Hordaland	18 369	491	2,7
Sogn og Fjordane	5 497	98	1,8
Møre og Romsdal	9 528	171	1,8
Sør-Trøndelag	11 939	337	2,8
Nord-Trøndelag	5 714	66	1,2
Nordland	10 530	191	1,8
Troms	6 608	127	1,9
Finnmark	4 036	172	4,3
Svalbard	102	-	-

Kilde: Barnehagestatistikk, SSB.

2.2. Barn fra språklige og kulturelle minoriteter med morsmålstrening, etter tallet på timer pr. uke og fylke. 15. desember 1998

	Barn fra språklige og kulturelle minoriteter			Barn med morsmålstrening pr. 1 000 minoritets-språklige barn
	I alt	Av disse barn med morsmålstrening		
		6-25 timer	26 timer eller mer	
Hele landet	8 877	2 642	1 918	514
Østfold	235	55	17	306
Akershus	645	104	64	260
Oslo	4 127	1 164	1 062	539
Hedmark	188	68	69	729
Oppland	120	40	13	442
Buskerud	411	109	101	511
Vestfold	334	119	49	503
Telemark	233	89	56	622
Aust-Agder	92	25	22	511
Vest-Agder	264	127	33	606
Rogaland	575	255	21	480
Hordaland	491	126	120	501
Sogn og Fjordane	98	12	39	520
Møre og Romsdal	171	79	27	620
Sør-Trøndelag	337	115	86	596
Nord-Trøndelag	66	17	15	485
Nordland	191	44	54	513
Troms	127	40	37	606
Finnmark	172	54	33	506
Svalbard	-	-	-	-

Kilde: Barnehagestatistikk, SSB.

2.3. Antall elever, antall minoritetsspråklige elever og andel minoritetsspråklige elever i grunnskolen, sortert etter andel. 1. september 1998¹

	Elever i alt	Minoritets- språklige elever i alt	Andel minoritets- språklige elever. Prosent
I alt (inkl. Svalbard)	569 044	35 945	6,3
Oslo	48 303	13 384	27,7
Vest-Agder	21 812	1 687	7,7
Buskerud	29 146	2 037	7,0
Akershus	62 518	4 288	6,9
Østfold	29 816	1 934	6,5
Telemark	20 852	1 100	5,3
Finnmark	9 823	460	4,7
Rogaland	53 262	2 382	4,5
Vestfold	27 363	1 094	4,0
Sør-Trøndelag	33 375	1 298	3,9
Hordaland	58 367	2 228	3,8
Aust-Agder	13 664	473	3,5
Oppland	21 816	606	2,8
Hedmark	22 502	611	2,7
Møre og Romsdal	32 859	851	2,6
Sogn og Fjordane	14 926	324	2,2
Troms	19 429	365	1,9
Nordland	31 762	584	1,8
Nord-Trøndelag	17 303	238	1,4
Svalbard	146	1	0,7

¹ Norske skoler i utlandet er ikke regnet med. Elever i spesialklasser/egne klasser for språklige minoriteter er inkludert.

Kilde: Utdanningsstatistikk, SSB.

2.4. Grunnskoleelever fra språklige minoriteter, etter kjønn, klassetrinn og morsmål. Hele landet. 1. september 1998

Morsmål	I alt	Kjønn		Klassetrinn									
		Gutter	Jenter	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Alle morsmål	35 945	18 641	17 304	4 129	4 123	3 888	3 835	3 743	3 479	3 408	3 167	3 181	2 992
Urdu	4 724	2 443	2 281	488	497	467	493	461	487	450	453	468	460
Engelsk	2 946	1 535	1 411	320	349	340	344	340	293	269	230	234	227
Vietnamesisk	2 763	1 437	1 326	344	341	295	255	266	239	230	288	253	252
Spansk	2 155	1 113	1 042	229	240	231	251	241	230	214	180	165	174
Arabisk	1 961	1 016	945	309	246	248	218	201	182	178	143	136	100
Bosnisk/Kroatisk	1 932	972	960	165	220	194	190	208	161	194	190	211	199
Albansk	1 839	954	885	261	221	204	198	194	166	174	163	134	124
Tyrkisk	1 749	917	832	190	164	217	185	178	164	158	178	154	161
Somalisk	1 457	809	648	172	157	122	135	158	150	140	154	137	132
Tamil	1 053	536	517	158	139	147	88	74	99	99	74	91	84
Persisk	1 001	539	462	95	119	74	87	85	92	94	106	127	122
Polsk	859	442	417	95	95	91	90	103	83	76	76	78	72
Kurdisk	846	483	363	93	93	85	81	84	88	102	79	73	68
Tysk	744	390	354	79	89	83	90	78	69	70	61	66	59
Fillipinsk	721	372	349	94	85	87	84	86	63	64	46	63	49
Islandsk	689	335	354	87	85	79	78	63	71	69	57	48	52
Punjabi	683	339	344	96	82	76	86	70	67	50	61	45	50
Finsk	528	284	244	61	63	72	69	58	40	47	39	44	35
Thai	485	224	261	44	63	49	55	45	45	47	48	41	48
Russisk	438	220	218	30	36	46	47	40	50	53	42	45	49
Kinesisk	435	213	222	47	54	50	53	52	38	50	31	40	20
Serbisk	430	239	191	53	34	51	47	45	53	49	30	47	21
Fransk	378	201	177	43	48	44	43	50	34	36	23	24	33
Portugisisk	355	193	162	36	41	34	40	41	40	40	26	29	28
Nederlandsk	343	170	173	43	51	34	43	39	33	33	17	30	20
Hindi	327	174	153	28	35	25	36	45	27	32	32	38	29
Berbersk	236	132	104	29	30	21	27	24	18	24	16	24	23
Andre	3 868	1 959	1 909	440	446	422	422	414	397	366	324	336	301

Kilde: Utdanningsstatistikk, SSB.

2.5. Minoritetsspråklige elever i grunnskolen, etter morsmål og fylke. 1. september 1998

	Morsmål										
	I alt	Urdu	Engelsk	Vietna- mesisk	Spansk	Arabisk	Bosnisk/ Kroatisk	Albansk	Tyrkisk	Somalisk	Andre språk
I alt.....	35 945	4 724	2 946	2 763	2 155	1 961	1 932	1 839	1 749	1 457	14 419
Østfold	1 934	169	98	309	61	60	104	215	77	55	786
Akershus	4 288	468	705	279	250	145	169	165	130	106	1 871
Oslo	13 384	3 603	701	639	558	1 015	109	374	769	755	4 861
Hedmark	611	2	19	137	37	20	89	62	3	57	185
Oppland	606	7	20	72	44	46	114	53	5	24	221
Buskerud	2 037	162	129	192	92	27	87	207	405	39	697
Vestfold	1 094	33	118	163	33	59	94	96	24	14	460
Telemark	1 100	16	51	84	90	71	67	141	16	135	429
Aust-Agder	473	9	45	51	23	46	70	49	1	7	172
Vest-Agder	1 687	64	176	164	216	97	146	103	15	47	659
Rogaland	2 382	129	338	241	126	105	181	162	125	68	907
Hordaland	2 228	39	272	233	334	124	173	78	41	32	902
Sogn og Fjordane ..	324	6	13	2	44	-	43	5	2	2	207
Møre og Romsdal ..	851	-	74	35	71	16	139	10	18	11	477
Sør-Trøndelag	1 298	14	130	156	111	52	128	55	104	46	502
Nord-Trøndelag	238	-	6	6	5	22	43	25	-	19	112
Nordland	584	3	24	-	26	29	119	29	12	19	323
Troms	365	-	14	-	23	22	34	10	1	20	241
Finnmark	460	-	13	-	11	5	23	-	1	1	406
Svalbard	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1

Kilde: Utdanningsstatistikk, SSB.

2.6. Samlet minstetimetall, delingstimer til norsk 2 for språklige minoriteter og andel delingstimer til norsk 2 av samlet minstetimetall i grunnskolen, etter fylke. 1. september 1998

	Samlet minstetimetall			Delingstimer til norsk 2 for språklige minoriteter			Andel delingstimer til norsk 2 av minstetimetall. Prosent		
	I alt	På barne- trinnet	På ungdoms- trinnet	I alt	På barne- trinnet	På ungdoms- trinnet	I alt	På barne- trinnet	På ungdoms- trinnet
I alt	26 799 215	19 016 377	7 782 838	1 574 286	1 179 995	394 291	5,87	6,21	5,07
Østfold	1 303 552	915 553	387 999	81 548	61 804	19 744	6,26	6,75	5,09
Akershus ..	2 657 763	1 921 449	736 314	172 411	133 242	39 169	6,49	6,93	5,32
Oslo	2 032 568	1 498 871	533 697	457 791	325 588	132 203	22,52	21,72	24,77
Hedmark ..	1 073 956	765 769	308 187	45 191	32 932	12 259	4,21	4,30	3,98
Oppland ...	1 069 992	765 609	304 383	42 178	31 376	10 802	3,94	4,10	3,55
Buskerud ..	1 332 752	934 838	397 914	85 431	67 341	18 090	6,41	7,20	4,55
Vestfold ...	1 185 981	840 840	345 141	58 507	44 608	13 899	4,93	5,31	4,03
Telemark ..	1 003 616	714 322	289 294	42 748	33 244	9 504	4,26	4,65	3,29
Aust-Agder ..	640 534	449 014	191 520	31 913	23 945	7 968	4,98	5,33	4,16
Vest-Agder ..	988 860	681 477	307 383	63 475	50 168	13 307	6,42	7,36	4,33
Rogaland ..	2 457 566	1 734 806	722 760	99 257	75 926	23 331	4,04	4,38	3,23
Hordaland ..	2 724 779	1 965 311	759 468	109 601	78 476	31 125	4,02	3,99	4,10
Sogn og Fjordane ...	833 500	596 380	237 120	31 709	24 587	7 122	3,80	4,12	3,00
Møre og Romsdal ...	1 698 405	1 201 391	497 014	68 615	53 242	15 373	4,04	4,43	3,09
Sør-Trøndelag	1 552 072	1 101 639	450 433	57 318	47 148	10 170	3,69	4,28	2,26
Nord-Trøndelag	870 502	611 722	258 780	20 997	16 301	4 696	2,41	2,66	1,81
Nordland ..	1 697 839	1 162 381	535 458	48 102	35 749	12 353	2,83	3,08	2,31
Troms	1 101 325	762 574	338 751	27 662	21 104	6 558	2,51	2,77	1,94
Finnmark ..	573 653	392 431	181 222	29 832	23 214	6 618	5,20	5,92	3,65

Kilde: Utdanningsstatistikk, SSB.

2.7. Lærere med/uten godkjent utdanning for morsmålsopplæring i grunnskolen, etter fylke. 1. september 1998

	Antall lærere		
	I alt	Med godkjent utdanning for å drive morsmålsopplæring	Uten godkjent utdanning for å drive morsmålsopplæring
I alt	3 158	1 832	1 326
Østfold	158	83	75
Akershus	279	136	143
Oslo	146	63	83
Hedmark	157	72	85
Oppland	211	126	85
Buskerud	140	77	63
Vestfold	107	34	73
Telemark	101	35	66
Aust-Agder	65	31	34
Vest-Agder	86	36	50
Rogaland	181	123	58
Hordaland	238	179	59
Sogn og Fjordane	142	97	45
Møre og Romsdal	189	65	124
Sør-Trøndelag	139	84	55
Nord-Trøndelag	131	90	41
Nordland	297	228	69
Troms	245	201	44
Finnmark	146	72	74

Kilde: Utdanningsstatistikk, SSB.

2.8. Antall barn i SFO, antall minoritetsspråklige barn i SFO, og andel minoritetsspråklige av alle barn i SFO. 1. september 1999. Foreløpige tall

	Antall barn i SFO	Antall barn i SFO fra språklige minoriteter	Andel minoritetsspråklige barn. Prosent
I alt	112 743	4 882	4,3
Østfold	6 020	218	3,6
Akershus	17 063	604	3,5
Oslo	12 281	1 725	14,0
Hedmark	4 291	86	2,0
Oppland	4 471	89	2,0
Buskerud	6 464	318	4,9
Vestfold	5 864	219	3,7
Telemark	3 742	154	4,1
Aust-Agder	2 177	43	2,0
Vest-Agder	3 375	134	4,0
Rogaland	7 782	287	3,7
Hordaland	11 711	384	3,3
Sogn og Fjordane	2 345	55	2,3
Møre og Romsdal	4 978	113	2,3
Sør-Trøndelag	6 759	202	3,0
Nord-Trøndelag	2 388	42	1,8
Nordland	5 348	103	1,9
Troms	3 872	60	1,5
Finnmark	1 812	46	2,5

Kilde: Utdanningsstatistikk, SSB.

2.9. Elever med utdanning på videregående nivå, etter alder, innvandringskategori og landbakgrunn. Hele landet. 1. oktober 1998

Innvandringskategori og landbakgrunn	I alt	Alder			
		16 år og under	17 år	18 år	19 år og over
I alt	230 115	50 789	49 124	46 605	83 597
Innvandrerbefolkningen i alt.....	14 307	2 122	2 440	2 228	7 517
Av dette					
Førstegenerasjonsinnvandrere uten norsk bakgrunn ¹	11 879	1 457	1 781	1 686	6 955
Europa i alt.....	4 154	633	683	639	2 199
Av dette					
Danmark.....	295	42	41	32	180
Island.....	161	32	25	35	69
Sverige.....	338	50	40	41	207
Jugoslavia.....	515	96	104	70	245
Polen.....	321	53	64	56	148
Storbritannia.....	114	21	19	17	57
Tyrkia.....	368	60	56	63	189
Tyskland.....	119	20	20	9	70
Bosnia-Hercegovina.....	1 116	164	185	204	563
Afrika i alt.....	1 612	143	173	174	1 122
Av dette					
Etiopia.....	202	15	22	27	138
Ghana.....	78	5	8	7	58
Marokko.....	173	18	26	15	114
Somalia.....	648	69	75	84	420
Asia i alt.....	5 142	566	735	740	3 101
Av dette					
Sri Lanka.....	611	30	62	69	450
Filippinene.....	294	32	28	36	198
India.....	169	17	14	20	118
Iran.....	939	139	151	134	515
Irak.....	371	36	48	41	246
Kina.....	167	26	40	19	82
Pakistan.....	791	108	148	139	396
Thailand.....	248	23	34	36	155
Vietnam.....	1 193	115	156	192	730
Nord- og Mellom-Amerika i alt.....	235	27	30	37	141
Av dette					
USA.....	98	15	13	18	52
Sør-Amerika i alt.....	712	84	157	89	382
Av dette					
Chile.....	523	69	122	68	264
Oseania i alt.....	24	4	3	7	10
Uoppgitt.....	-	-	-	-	-
Norden.....	907	136	121	124	526
EU.....	1 139	168	165	130	676

¹ Født i utlandet av utenlandsfødte foreldre.

Kilde: Utdanningsstatistikk, SSB.

2.10. Elever med utdanning på videregående nivå, etter alder, innvandringskategori og landbakgrunn. Hele landet. 1. oktober 1998

Innvandringskategori og landbakgrunn	I alt	Alder			
		16 år og under	17 år	18 år	19 år og over
I alt	230 115	50 789	49 124	46 605	83 597
Innvandrerbefolkningen i alt.....	14 307	2 122	2 440	2 228	7 517
Av dette					
Andre generasjonsinnvandrere ¹	2 428	665	659	542	562
Europa i alt.....	647	166	185	139	157
Av dette					
Danmark.....	74	16	20	10	28
Sverige.....	40	6	12	10	12
Jugoslavia.....	99	29	16	25	29
Tyrkia.....	173	55	57	37	24
Afrika i alt.....	236	70	54	64	48
Av dette					
Marokko.....	155	45	33	42	35
Asia i alt.....	1 480	413	404	323	340
Av dette					
India.....	185	51	49	44	41
Pakistan.....	930	245	230	188	267
Vietnam.....	204	66	70	54	14
Nord- og Mellom-Amerika i alt.....	15	7	2	4	2
Sør-Amerika i alt.....	48	9	13	12	14
Oseania i alt.....	2	-	1	-	1
Uoppgitt.....	-	-	-	-	-
Norden.....	165	35	48	31	51
EU.....	247	52	68	52	75

¹ Norskfødte med to utenlandsfødte foreldre.

Kilde: Utdanningsstatistikk, SSB.

2.11. Elever i videregående skole i prosent av registrerte årskull 16-18 år. Totalt, etter kjønn og innvandrerkategori. 1994-1997

	Befolkningen totalt			Førstegenerasjonsinnvandrere			Andre generasjonsinnvandrere		
	I alt	Menn	Kvinner	I alt	Menn	Kvinner	I alt	Menn	Kvinner
1994.....	89,0	89,1	88,9	59,6	62,2	56,9	79,3	81,2	77,2
1995.....	90,3	90,0	90,6	61,5	64,8	58,1	82,9	83,7	82,1
1996.....	92,0	91,5	92,5	69,1	71,2	67,0	81,8	81,7	82,0
1997.....	92,0	91,5	92,5	67,5	69,9	65,1	83,8	84,0	83,5

Kilde: Utdanningsstatistikk, SSB.

2.12. Grunnskolekullet 1994, etter hvor det var i utdanningssystemet høsten samme år. Innvandringskategori og landbakgrunn. Prosent

Innvandringskategori og landbakgrunn	I alt	Videregående utdanning	Grunnskole	Ikke i utdanning
I alt	52 301	97	0	3
Uten innvandringsbakgrunn i alt	46 990	97	0	3
Med innvandringsbakgrunn i alt	5 311	93	0	6
Førstegenerasjonsinnvandrere uten norsk bakgrunn	1 231	89	2	10
Norden	103	84	0	17
Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania	53	91	0	9
Andre land	1 075	89	2	10
Andregenerasjonsinnvandrere	498	92	0	8
Norden	57	91	0	9
Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania	38	92	0	8
Andre land	403	92	1	8
Utenlandsadopterte	373	97	1	2
Utenlandsfødte med en norsk forelder	371	93	0	7
Norden	131	95	0	5
Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania	169	91	0	9
Andre land	71	94	0	6
Norskfødte med en utenlandsfødt forelder	2 838	95	0	5
Norden	983	95	0	5
Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania	1 145	95	0	5
Andre land	710	94	0	6
Født i utlandet av norskfødte foreldre	-	-	-	-

Kilde: Utdanningsstatistikk, SSB.

2.13. Studenter i høyere utdanning i prosent av registrerte årskull 19-24 år. Totalt, etter kjønn og innvandringskategori. 1994-1997

	Befolkningen totalt			Førstegenerasjonsinnvandrere			Andregenerasjonsinnvandrere		
	I alt	Menn	Kvinner	I alt	Menn	Kvinner	I alt	Menn	Kvinner
1994	23,5	20,7	26,4	10,2	10,8	9,6	26,6	26,2	27,1
1995	25,1	21,7	28,5	10,5	11,2	9,9	25,4	26,1	24,6
1996	26,7	22,7	30,7	11,4	12,5	10,6	23,8	22,5	25,1
1997	26,9	22,6	31,3	11,3	12,0	10,9	22,3	20,6	24,1

Kilde: Utdanningsstatistikk, SSB.

3. Barn i innvandrerbefolkningen og kriminalitet*

Er barn i innvandrerbefolkningen mer eller mindre, eller like, kriminelle som andre barn i Norge? Dette kapitlet inneholder statistikk som kan belyse innvandrerbarns registrerte kriminalitet, men også alle barn i Norge sine registrerte kriminelle handlinger.

Avgrensninger i dette kapitlet

SSB setter en nedre aldersgrense på 5 år i den offisielle statistikken om etterforskede lovbrudd. Registrerte gjerningspersoner kan dermed være under den kriminelle lavalderen, som i Norge er på 15 år.

Her settes nedre grense for *registrerte gjerningsmenn* til 5 år, mens øvre aldersgrense er 20 år. For *pågrepne* er aldersgruppen 15-20 år brukt.

Hustad (1999) tar utgangspunkt i menn som politi og påtalemyndighet har funnet skyldig i lovbrudd etter avsluttet etterforskning, dvs. menn med positiv påtaleavgjørelse. Kvinner er utelatt pga. at det er så få av dem i materialet. Bortsett fra i siste avsnitt, der pågrepne etter kjønn er omtalt, er altså jenter/kvinner utelatt.

- Totalt sett er det et lite antall personer i innvandrerbefolkningen som registreres for kriminelle handlinger. I aldersgruppen 14-17 år utgjorde barn i innvandrerbefolkningen 490 av 6 100 registrerte gjerningsmenn.
- Det er sett i forhold til gruppens totale antall at forskjellen mellom innvandrerbefolkningen og andre kommer fram. Mens 9 prosent av 14-17-åringene i innvandrerbefolkningen var registrert som gjerningsmenn i 1998, var det tilsvarende tallet 6 prosent for andre 14-17-åringene, på landsbasis.
- I Oslo var det høyest andel ikke-vestlige barn blant gjerningsmennene i aldersgruppen 14-17 år. 10 prosent av 14-17-åringene fra tredje verden var registrerte gjerningsmenn i 1998.
- Tenåringene stjeler og bryter veitrafikkloven. Blant Oslos 14-17-åringene var naskeri og tyveri de vanligste lovbruddene, med 21 og 19 registrerte gjerningsmenn pr. 1 000 innbyggere i aldersgruppen for ikke-vestlige i innvandrerbefolkningen.
- En mer alvorlig type lovbrudd er forbrytelser mot liv, legeme og helbred. 13 av 1 000 ikke-vestlige innvandrere i Oslo mellom 14 og 17 år var registrert som gjerningsmenn i 1998, mot 2 av 1 000 andre. Ingen andre aldersgrupper har høyere rate.
- Guttenes tall ligger langt over jentenes, både når det gjelder det faktiske antallet pågrepne og andel pågrepne pr. 1 000. Guttenes rate pågrepne er opptil 3-4 ganger høyere for innvandrerbefolkningen enn for andre.
- I tillegg er det viktig å være klar over at den offisielle statistikken teller registrert kriminalitet.

«Aktive» tenåringer

Gjerningsmann

Statistikken omfatter personer som i 1998 ble funnet skyldige i lovbrudd etter en rettskraftig avgjørelse, og som var 5 år eller eldre på gjerningstidspunktet. I saker der rettskraftig avgjørelse er fattet av en domstol kan avgjørelsestidspunktet ligge ett eller flere år etter tidspunktet for offentlig påtale. Siden personer frifunnet ved dom er holdt utenfor, skiller begrepet *gjerningsperson* i dette kapitlet seg fra begrepet *siktet person*, brukt i annen offisiell kriminalstatistikk.

Når tallet på gjerningspersoner er sammenliknet med tall fra befolkningen, er befolkningen 5 år og over pr. 1. september 1998 lagt til grunn. I den grad det finnes seg uregistrerte utlendinger i materialet over gjerningsmenn, er disse regnet som norske. Med uregistrerte utlendinger menes utenlandske statsborgere med midlertidig opphold i Norge, f.eks. i jobbsammenheng, som flyktning eller som turist.

Samme person kan ha begått flere lovbrudd og pådratt seg flere straffeforfølgelser i 1998. I slike tilfelle er personen telt bare en gang, og da i forbindelse med det groveste lovbruddet.

Av de utvalgte aldersgruppene virker tenåringene spesielt «aktive», med til dels de høyeste andelene for registrerte gjerningsmenn. 14-17-åringene og 18-20-åringene utgjør ikke flertallet av registrerte gjerningsmenn i absolutte tall, men de har, med noen unntak, de høyeste ratene (det vil si de høyeste tallene pr. 1 000 innbyggere i samme alder), jf. tabell 3.1. Dette gjelder uansett bakgrunn.

Blant tenåringene i skolealder finner vi det største skillet mellom registrerte gjerningsmenn blant innvandrerbefolkningen og andre. Mens 9 prosent (85 av 1 000) av

* Kapitlet er hovedsakelig basert på utdrag av Hustad (1999) og Haslund (1999).

14-17-åringene i innvandrerbefolkningen var registrert som gjerningsmenn for en kriminell handling i 1998, var det tilsvarende tallet 6 prosent (56 av 1 000 innbyggere) for andre 14-17-åringene.

Blant gjerningsmenn tilhørende innvandrerbefolkningen har personer fra land i tredje verden den høyeste andelen. 10 prosent av 14-17-åringene herfra var registrerte gjerningsmenn i 1998.

Ikke-vestlige barn dro opp snittet for 5-13-åringene

5-13-åringene er like kriminelt aktive, i den forstand at de blir registrert som gjerningsmenn, som 60-åringene. På den andre siden, nivået ligger godt under nivået for aldersgruppene i spennet mellom. Typen lovbrudd er imidlertid av en annen art enn den som eldre personer bidrar til; det vil i større grad være snakk om forseelser. Naskeri er mer sannsynlig enn trusler og vold. Tre ganger så mange gutter i innvandrerbefolkningen som andre gutter ble registrert som gjerningsmenn, med 14 og 5 pr. 1 000 for aldersgruppen 5-13 år. Ikke-vestlige gutter dro opp gjennomsnittet i innvandrerbefolkningen.

Vestlig og ikke-vestlig er et klart skille

Totalt sett er det et lite antall personer i innvandrerbefolkningen som registreres for kriminelle handlinger. Det er når antall gjerningsmenn ses i forhold til gruppens totale antall at forskjellen mellom innvandrerbefolkningen og andre kommer fram.

Det var 41 gjerningsmenn pr. 1 000 innbyggere i innvandrerbefolkningen i 1998. Til sammenlikning var antallet gjerningsmenn i befolkningen ellers på 27 pr. 1 000 innbyggere. Det går et skille mellom vestlig og ikke-vestlig bakgrunn i antallet gjerningsmenn. Av 4 700 registrerte gjerningsmenn i innvandrerbefolkningen, hadde nær 3 900 ikke-vestlig bakgrunn.

Få med vestlig bakgrunn som registrerte gjerningsmenn i Oslo

Blant registrerte gjerningsmenn bosatt i Oslo var det få med vestlig bakgrunn (se tabell 3.2). Klart færre med vestlig bakgrunn enn personer med norsk bakgrunn ble registrert som gjerningsmenn, med 25 mot 31 pr. 1 000 innbyggere. Mens personer med ikke-vestlig bakgrunn hadde en klart høyere andel blant gjerningsmennene (58 av 1 000), sett i forhold til de andre gruppene.

Relativt sett var det registrert flere gjerningsmenn i innvandrerbefolkningen i alle aldersgrupper. På en skala fra få til flest hadde gjerningsmennene vestlig, norsk og ikke-vestlig bakgrunn, i aldersgruppene 5-13 år og 18-20 år, jf. tabell 3.2. Blant 14-17-åringene var det færrest gjerningsmenn med norsk bakgrunn, og flest med ikke-vestlig bakgrunn, blant gjerningsmennene.

Tenåringene stjeler og bryter veitrafikkloven

Forseelser mot veitrafikkloven, naskeri og tyveri er de oftest registrerte kriminelle handlingene begått av gjer-

ningsmenn med bosted Oslo. Allmennfarlige forbrytelser, som narkotikaforbrytelse og brannstifting, og forbrytelser mot liv, legeme og helbred er dernest av de vanligste. Dette gjelder for alle aldersgrupper (se tabell 3.3).

Blant Oslos 14-17-åringene var naskeri og tyveri de vanligste lovbruddene. Forseelse mot veitrafikkloven kom på tredjeplass. Fire ganger så mange ikke-vestlige som norske gutter ble tatt for naskeri; mens 21 registrerte gjerningsmenn pr. 1 000 innbyggere hadde bakgrunn fra ikke-vestlige land, hadde 5 av 1 000 norsk bakgrunn. For tyveri var tallene henholdsvis 19 og 5 av 1 000.

En fjerde type lovbrudd som utmerker seg, er forbrytelser mot liv, legeme og helbred. Med hensyn til voldslovbrudd/forbrytelse mot liv, legeme og helbred hadde innvandrerbefolkningen mange flere gjerningsmenn pr. 1 000 innbyggere. Særlig gjelder dette i aldersklassen 14 til 17 år. I denne gruppen ble det registrert 13,3 gjerningsmenn pr. 1 000 innbyggere i innvandrerbefolkningen. Tallet er det høyeste for alle aldersgrupper, også dem over 20 år. Til sammenlikning var antallet i den norske befolkningen på 1,7. De absolutte tallene er lave her, så materialet bør behandles med en viss varsomhet.

For øvrig dominerte ikke-vestlige ungdommer i innvandrerbefolkningen blant registrerte gjerningsmenn for utpressing og ran, med 8 av 1 000, og det norske innslaget var til sammenlikning forsvinnende lite. Utpressing og ran kan se ut som et ungdomsfenomen; i eldre aldersgrupper fikk ingen personer med ikke-vestlig bakgrunn påtale for slike lovbrudd.

Forseelse mot veitrafikkloven er den typen lovbrudd som forekommer hyppigst for Oslos 18-20-åringene, det gjelder både personer med norsk og personer med ikke-vestlig bakgrunn med henholdsvis 17 og 34 av 1 000. Deretter var tyveri og allmennfarlige forbrytelser like vanlige typer lovbrudd for gjerningsmenn med norsk bakgrunn, med 8 pr. 1 000 innbyggere i aldersklassen, dvs. om lag halvparten av veitrafikklovens andel. Tyveri førte til positiv påtalebeslutning for 28 av 1 000 ikke-vestlige i innvandrerbefolkningen 18-20 år i Oslo, altså for over 3 ganger så mange med ikke-vestlig bakgrunn som med norsk bakgrunn.

Hvem står bak anmeldelsene?

De hyppigst forekommende lovbruddene er kriminalitet som for en stor del oppdages og anmeldes av politi og vektere. Tallene kan være relativt sterkt betinget av formell kontroll og avspeile en mer intensiv kontroll overfor innvandrere enn overfor nordmenn.

Noen lovbrudd - som vold, sedelighet, forbrytelser mot den personlige frihet, utpressing og ran - er i stor grad preget av anmeldelser fra publikum. Selv om tallene er små, er frykten for denne type kriminalitet desto større. For tyveri, naskeri og trafikkforseelser har politi og vakt-selskapers kontrollvirksomhet langt mer å si for oppdagelsesrisikoen.

Flere pågrepne gutter enn jenter

Pågrepne

Kommentarene i dette avsnittet gjelder bare pågrepne i 1998.

Guttenes tall ligger langt over jentenes, både når det gjelder det faktiske antallet pågrepne og andel pågrepne pr. 1 000 (se tabell 3.4). Her er det ingen forskjell mellom personer med ulik bakgrunn. Samtidig viser tallene at de mannlige pågrepne i større grad tilhører innvandrerbefolkningen, andelen pågrepne i innvandrerbefolkningen er 3-4 ganger høyere enn tilsvarende andel for personer med bare norsk bakgrunn.

Tallene er like for jenter i innvandrerbefolkningen og jenter med bare norsk bakgrunn, både i aldersgruppen 15-20 år (3 av 1 000) og for kvinner i alt (1 av 1 000). Pågrepne jenter med annen innvandringsbakgrunn, som utenlandsadopterte og jenter med en norsk- og en utenlandsfødt forelder, ligger på et høyere nivå, men fortsatt under guttenes.

For både jentene og guttene i alderen 15 til og med 20 år er andelen pågrepne høyere enn gjennomsnittet totalt sett. Om man har innvandrerbakgrunn eller ikke påvirker ikke dette funnet, selv om nivået og nivåforskjellene viser seg når kjønn tas i betraktning.

Datamateriale

Datamaterialet i kapitlet er statistikk over etterforskede lovbrudd som har grunnlag i registerdata fra politiets sentrale registreringssystem STRASAK. Videre er det innhentet opplysninger fra SSBs befolkningsstatistikk pr. 1. september 1998. Bearbeidingen av stoffet er i stor grad hentet fra Hustad (1999). Utenlandske statsborgere som ikke er registrert bosatt, inngår ikke i innvandrerbefolkningen, men i den norske. Innvandrerbefolkningen omfatter bare førstegenerasjons- og andregenerasjonsinnvandrere, dvs. personer med to utenlandsfødte foreldre (det skilles ikke mellom generasjonene i materialet). Kapitlet bruker tidvis betegnelsene *norsk bakgrunn* og *nordmenn*. Dette henger sammen med valg av betegnelser i kildegrunlaget (som er Hustad (1999)). Norsk bakgrunn/nordmann innebærer at personen ikke tilhører innvandrerbefolkningen slik den er definert her. Se ellers egen ramme.

Vold og gjengatferd, våpen og problematferd

Andre kilder til informasjon om ungdomskriminalitet og problematferd kan også være av interesse. Lien og Haalands *Vold og gjengatferd. En pilotstudie av et ungdomsmiljø* fra 1998 er resultat av et samarbeid mellom Norsk institutt for by- og regionsforskning og Ungdom mot vold. Pedersen (1999) skriver om ungdom og våpen, basert på en stor spørreundersøkelse i Oslo. I tillegg henvises det til Bakken (1998): *Ungdomstid i storbyen*, der data fra Ungdomsundersøkelsen i Oslo 1996 er brukt til analyse av ungdomstid og noen problemer i denne livsfasen.

3.1. Gjerningsmenn, etter verdensregion og alder. Pr. 1 000 innbyggere. Hele landet. 1998

	Nordmenn		I innvandrerbefolkningen											
			I alt		Norden		Vest-Europa, unntatt Tyrkia		Øst-Europa		Nord-Amerika, Oseania		Asia, Afrika, Mellom- og Sør-Amerika, Tyrkia	
	I alt	Pr. 1 000	I alt	Pr. 1 000	I alt	Pr. 1 000	I alt	Pr. 1 000	I alt	Pr. 1 000	I alt	Pr. 1 000	I alt	Pr. 1 000
I alt.....	53 018	27	4 706	41	519	25	273	18	673	42	45	11	3 196	55
Av dette														
5-13 år.....	1 383	5	210	14	7	6	4	6	30	12	1	4	168	17
14-17 år.....	5 625	56	492	85	17	45	14	52	65	60	4	48	392	99
18-20 år.....	6 797	89	449	105	24	76	7	37	84	108	3	32	331	115
21-24 år.....	7 538	70	498	85	43	46	20	50	77	82	1	7	357	104
25-29 år.....	8 013	51	701	71	65	35	31	27	91	69	4	14	510	95

Kilde: Kriminalstatistikk, SSB.

3.2. Gjerningsmenn, etter verdensregion og alder. Bokkommune Oslo. Pr. 1 000 innbyggere. 1998

	Nordmenn		Innvandrerbefolkningen					
			I alt		Vestlige innvandrere		Ikke-vestlige innvandrere	
	I alt	Pr. 1 000	I alt	Pr. 1 000	I alt	Pr. 1 000	I alt	Pr. 1 000
I alt.....	5 704	30,8	2 052	50,0	231	24,6	1 821	57,5
Av dette								
5-13 år.....	114	6,1	92	15,8	1	2,9	91	16,6
14-17 år.....	382	61,1	229	103,2	9	76,9	220	104,6
18-20 år.....	432	88,4	192	125,8	3	25,6	189	134,1
21-24 år.....	617	70,4	220	98,9	15	39,8	205	111,0
25-29 år.....	966	48,0	322	81,3	26	22,9	296	104,7

Kilde: Kriminalstatistikk, SSB.

3.3. Gjerningsmenn, etter aldersgruppe. Ikke-vestlig verdensregion og nordmenn. Bokommune Oslo. Pr. 1 000 innbyggere. 1998

	I alt	Av dette				
		5-13 år	14-17 år	18-20 år	21-24 år	25-29 år
Allmennfarlig forbrytelse						
Ikke-vestlige innvandrere	3,5	0,2	2,4	8,5	9,2	5
Nordmenn	2,5	0,1	1,1	7,8	7,6	3,9
Forbrytelse mot sedeligheten						
Ikke-vestlige innvandrere	0,5	0,7	-	0,7	0,5	0,7
Nordmenn	0,2	-	0,2	-	0,1	0,7
Forbrytelse mot den personlige frihet						
Ikke-vestlige innvandrere	1,5	0,5	3,8	3,5	2,7	2,8
Nordmenn	0,6	0,2	0,4	1,5	1	0,6
Forbrytelse mot liv, legeme og helbred						
Ikke-vestlige innvandrere	3,7	1,6	13,3	9,2	4,3	5,3
Nordmenn	1,4	0,3	1,7	4,5	3,1	2
Tyveri						
Ikke-vestlige innvandrere	5,1	1,6	19	28,4	10,8	7,8
Nordmenn	3	0,9	4,7	7,8	7,1	5,7
Utpressing og ran						
Ikke-vestlige innvandrere	0,9	1,6	8,1	-	-	-
Nordmenn	0,1	0,2	0,4	0,3	0,1	0,1
Narkotikaforbrytelse mot lov om legemidler						
Ikke-vestlige innvandrere	1,9	-	3,3	5,7	4,9	3,2
Nordmenn	1,3	-	1,1	5,5	3,9	1,8
Naskeri						
Ikke-vestlige innvandrere	7,1	6	20,9	10,6	4,9	9,6
Nordmenn	3,3	2,1	4,6	3,1	2,1	2
Forseelse mot veitrafikkloven						
Ikke-vestlige innvandrere	18	0,9	14,7	34,1	42,2	36,8
Nordmenn	10	0,7	3,4	16,6	23,9	16,9

Kilde: Kriminalstatistikk, SSB.

3.4. Pågrepne i ulike aldersgrupper, etter innvandrerkategori. Hele landet. 1998

Kjønn og alder	I alt	Pr. 1 000 bosatte			
		I alt ¹	Nordmenn	Innvandrer- befolkningen	Andre med innvandrings- bakgrunn
Begge kjønn					
I alt	16 155	4	4	9	10
Av dette					
15-20 år	3 728	11	9	30	17
Menn					
I alt	13 843	7	6	18	16
Av dette					
15-20 år	3 187	18	15	58	27
Kvinner					
I alt	2 312	1	1	1	4
Av dette					
15-20 år	541	3	3	3	6

¹ Uregistrerte utlendinger ikke medregnet.

Kilde: Kriminalstatistikk, SSB.

4. Barn med innvandringsbakgrunn i barnevernet*

Er barn i innvandrerbefolkningen gjenstand for barnevernstiltak oftere eller sjeldnere enn andre grupper barn i Norge? Dette kapitlet inneholder statistikk som belyser deres kontakt med barnevernstjenesten, sett i forhold til andre grupper av barn i Norge.

- 2 prosent av alle barn i alderen 0-19 år her i landet var barnevernsklienter ved utgangen av 1996, 98 prosent var det ikke.
- Åtte av ti barnevernsklienter var barn med to norskfødte foreldre.
- 17 av 1 000 barn med norskfødte foreldre mottok barnevernstiltak ved utgangen av 1996, mens 27 av 1 000 andregenerasjonsinnvandrere gjorde det samme. For barn med flyktningbakgrunn var andelen 62 av 1 000.
- Tallene viser en overvekt av gutter blant barnevernsbarna.
- Barn i enforelderfamilier mottok langt oftere tiltak fra barnevernet enn barn som bodde sammen med gifte eller samboende foreldre. Enforelderfamilien er vanligere blant barnevernsbarn med bare norsk bakgrunn enn blant innvandrerbarna (med og uten flyktningbakgrunn).
- I prosent var de fleste barnevernsbarn i alderen 0-19 år bosatt utenfor de norske storbyene. Oslo hadde ved utgangen av 1996 likevel en høyere *andel* barnevernsklienter enn det vi finner i andre storbyer og resten av landet. Det er den relativt høye klientraten blant barn med norskfødte foreldre som gjør at Oslo ligger på topp.
- Blant enkeltland med høye klientrater finner vi Somalia, Iran, Irak, Jugoslavia, Vietnam, Etiopia/Eritrea og Sri Lanka. Imidlertid er det viktig å huske at de aller fleste, mer enn 90 prosent av somaliske barn i Norge, klarer seg uten barnevernstiltak.
- Om tiltak kan dette sies: Besøkshjem til barn med to norskfødte foreldre og barn med en norsk og en utenlandsfødte forelder. Støttekontakt til barn med flyktningbakgrunn og til utenlandsadopterte barn, og barnehageplass til innvandrerbarn uten flyktningbakgrunn.
- Det er store forskjeller mellom gruppene når det gjelder hvor framtrepende barnets atferd er for igangset-

ting av barnevernstiltak. Innvandrerbarn lå forholdsvis lavt, med 3,3, mens barn med flyktningbakgrunn og utenlandsadopterte barn lå langt over gjennomsnittet med henholdsvis 8,9 og 6,0 pr. 1 000 barn 0-19 år, med egen atferd som grunnlag for vedtak.

2 prosent med barnevernstiltak på landsbasis

Nær 23 500 barn, dvs. 2 prosent av alle barn i Norge, mottok tiltak fra barnevernet ved utgangen av 1998. Dette er 4,4 prosent flere enn året før. Åtte av ti barnevernsklienter mottok ett eller flere hjelpetiltak, mens to av ti var under omsorg av barnevernet (se tabell 4.1).

Hjelpe- og omsorgstiltak

Hjelpetiltak kan for eksempel være økonomisk stønad, barnehage, støttekontakt, tilsyn, besøkshjem/avlastningshjem, hjemkonsulent, avlastningsinstitusjon, foreldre-/barnplasser (mødre hjem), poliklinisk behandling i barne- og ungdomspsykiatrisk institusjon, hjelp til bolig mv. Barn kan bli plassert utenfor hjemmet - f.eks. fosterhjem - uten at en må treffe vedtak om å ta omsorgen. En slik plassering etter BVL § 4-4 femte ledd, vil da være et hjelpetiltak.

Omsorgstiltak er tiltak hjemlet i §4-12 som f.eks. beredskapshjem, fosterhjem, barne-/ungdomshjem, bo-/arbeidskollektiv, rusmiddelinstusjon, barne- og ungdomspsykiatrisk institusjon, psykiatrisk institusjon eller andre omsorgstiltak utenfor hjemmet.

Mange barnevernsklienter med bare norsk bakgrunn

Av vel 1,1 millioner barn i alderen 0-19 år var 21 400 registrert med ett eller flere barnevernstiltak ved utgangen av 1996.⁴ Dette innebærer at 19 pr. 1 000 barn eller i underkant av 2 prosent, mottok tiltak fra barnevernet (se tabell 4.2).

Barn med to norskfødte foreldre er den klart største av gruppene. I denne gruppen med nær 1 million barn og unge, finner vi åtte av ti barnevernsklienter. Sett i forhold til befolkningen under 20 år, var det 17 pr. 1 000 barn med to norskfødte foreldre som mottok barnevernstiltak.

* Kapitlet er hovedsakelig et utdrag av Kalve (1999): *Innvandrerbarn i barnevernet*, SSB.

⁴Fødselsnummer manglet for 108 av 21 505 barn med tiltak, derfor er N=21 397.

Innvandrerbarn uten flyktningbakgrunn telte vel 41 500 barn. Det var 26 pr. 1 000 barn under 20 år som mottok barnevernstiltak. Den relativt høye klientraten kan tilskrives en utstrakt bruk av hjelpetiltak som barnehage og støttekontakt.

Flere andregenerasjonsinnvandrere enn førstegenerasjonsinnvandrere mottok tiltak. Mens 27 pr. 1 000 andregenerasjonsinnvandrere i alderen 0-19 år mottok tiltak fra barnevernet, gjaldt det samme 22 pr. 1 000 førstegenerasjonsinnvandrere. Man kunne kanskje forvente at forholdet var omvendt; at førstegenerasjonsinnvandrere hadde større tilpasningsproblemer i møtet med et nytt land. På den andre siden er det kanskje andregenerasjonsinnvandrere som i størst grad opplever såkalt krysspress, noe som kan skape vansker på ulike områder men også åpne for et større spekter av muligheter. En viktigere forklaring er sannsynligvis likevel de store forskjellene i aldersstrukturen. Førstegenerasjonsinnvandrere kommer enten sammen med foreldre eller alene, og da ofte i høyere alder; de kan nesten ikke komme med i den barnevernsrelevante aldersgruppen. Andregenerasjonsinnvandrere, derimot, er født i Norge, og nær 90 prosent er under 20 år. De kan dermed nesten ikke unngå å bli med i den aktuelle populasjonen.

Barn og unge med pakistansk bakgrunn er en stor gruppe som telte over 10 000 personer under 20 år i 1996. Vel sju av ti er det vi kaller andregenerasjonsinnvandrere med to utenlandsfødte foreldre. Barn med pakistansk bakgrunn har litt høyere klientrate enn barn med to norskfødte foreldre, 27 mot 17 pr. 1 000 barn under 20 år, noe som skyldes flere barn med hjelpetiltak.

94 prosent flyktningbarn uten tiltak

Barn med flyktningbakgrunn hadde ikke uventet den klart høyeste klientraten, 62 pr. 1 000 barn. Den relativt høye klientraten må ses i sammenheng med deres spesielle bakgrunn, ofte preget av krig, flukt, tap av nær familie og venner. Noen av barna er i tillegg kommet til Norge alene, da med status som enslig mindreårig asylsøker.

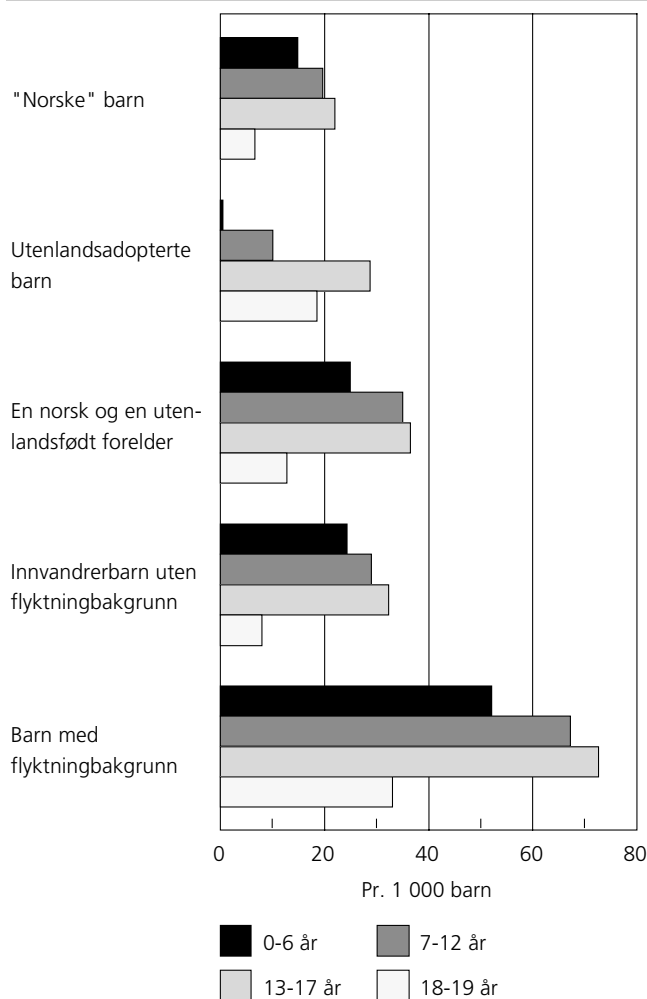
Tallene kan virke alarmerende når vi sammenligner grupper og finner at tallet på klienter pr. 1 000 barn ligger tre ganger over gjennomsnittet. Det er derfor viktig å ha i minne at det dreier seg om 6 prosent av alle barn med flyktningbakgrunn, og at det store flertall, 94 prosent av flyktningbarna, var uten barnevernstiltak ved utgangen av 1996.

Gruppen utenlandsadopterte barn, som var den minste av analysegruppene, hadde den laveste klientraten, 13 pr. 1 000 barn i alderen 0-19 år. Gruppen barn med en norsk og en utenlandsk forelder, nær 74 000 barn og unge, hadde den nest høyeste klientraten. I denne gruppen mottok 29 pr. 1 000 barn barnevernstiltak.

Tenåringsgutter mottar oftest hjelp

Tallene viser en overvekt av gutter blant barnevernsbarna, jf. tabell 4.3. Dette mønsteret går igjen i samtlige

Figur 4.1. Barn med barnevernstiltak pr. 1 000 barn 0-19 år, etter aldersgrupper. Pr. 31. desember 1996

Kilde: Prosjektet Innvandrerbarn i barnevernet, SSB.

grupper. Mens 30 av 1 000 innvandrer gutter mottok tiltak, gjaldt dette 21 av 1 000 innvandrer jenter. Flyktningbarna hadde de høyeste andelene for både gutter og jenter, med henholdsvis 68 og 57 pr. 1 000 barn 0-19 år. Spriket var ikke like stort for barn med to norskfødte foreldre, 19 av 1 000 gutter og 16 av 1 000 jenter.

Tenåringer i alderen 13-17 år har høyest andel barn med tiltak (se figur 4.1 og tabell 4.4). I forhold til hvor mange 13-17-åringere det er i befolkningen 0-19 år, er det klart at aldersgruppen er overrepresentert blant barnevernsbarna.

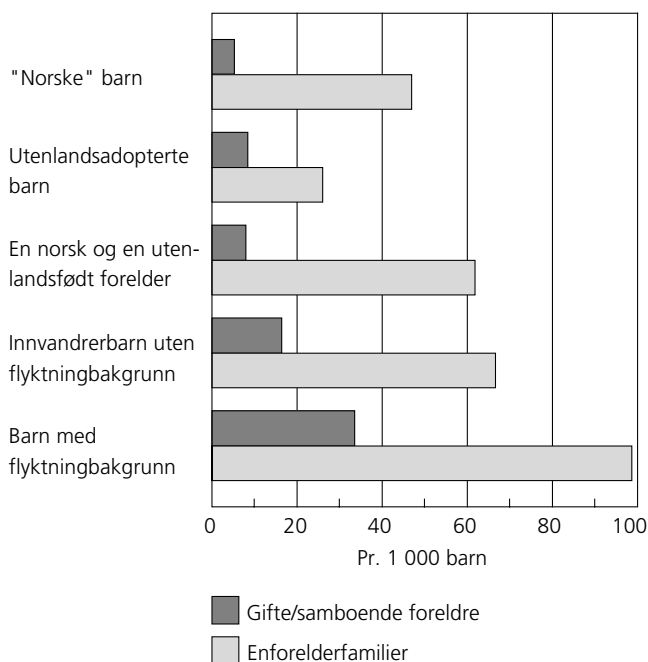
Blant innvandrerbarn uten flyktningbakgrunn finner vi flest barn med tiltak i aldersgruppen 13-17 år, dernest i aldersgruppen under (7-12 år). Også blant barnevernsbarn med norskfødte foreldre var de fleste i tenårene, mens det var færre 7-12- og 0-6-åringere med tiltak.

Dobbelt så mange 0-6-åringere med flyktningbakgrunn som innvandrerbarn uten flyktningbakgrunn mottok tiltak ved utgangen av 1996. Blant utenlandsadopterte var det for det meste tenåringer opp til 20 år som var i kontakt med barnevernet.

Høye klientrater i enforelderfamilier

Mens sju av ti barn under 20 år bodde sammen med begge foreldrene som var gifte, bodde bare to av ti barnevernsbarn (21 prosent) i denne familietyper (se tabell 4.5). Familietyper "enforelderfamilier" er dessuten klart overrepresentert blant barnevernsklientene. Nær halvparten av barnevernsbarna (46 prosent) bodde sammen med bare den ene av foreldrene, mot hvert sjette barn (18 prosent) i hele befolkningen.

Figur 4.2. Barn med barnevernstiltak pr. 1 000 barn 0-19 år, etter familietype. Pr. 31. desember 1996

Kilde: Prosjektet Innvandrerbarn i barnevernet, SSB.

Barn med to norskfødte foreldre og som bor i enforelderfamilier har langt høyere klientrater enn barn som bor sammen med gifte eller samboende foreldre, 47 av 1 000 for førstnevnte og 5 av 1 000 for sistnevnte (se tabell 4.6). For innvandrerbarn uten flyktningbakgrunn var tallene 67 av 1 000 for enforelderfamilier og 17 av 1 000 for toforelderfamilier. For alle barn med tiltak var det 50 pr. 1 000 barn som bodde i enforelderfamilier, mot 6 pr. 1 000 i toforelderfamilier. Noe som samtidig betyr at 95 prosent av barn fra enforelderfamilier *ikke* mottok barnevernstiltak ved utgangen av 1996.

Hele 27 prosent av barnevernsklientene tilhørte kategorien "andre". Dette er ofte barn plassert i institusjon eller fosterhjem, men kan også være ungdommer som har flyttet hjemmefra og som bor alene utenfor familien. For disse mangler vi *sikre* opplysninger om de kom fra enforelder- eller toforelderfamilie da de ble plassert i fosterhjem eller i institusjon.

Oslos høyere andel skyldes barn med norskfødte foreldre

I prosent er de fleste barnevernsbarn i alderen 0-19 år bosatt utenfor de norske storbyene, noe som også gjelder

Regional inndeling

Landets kommuner er her delt inn i tre grupper: a) Oslo, b) "andre storbyer", c) "resten av landet". I gruppen "andre storbyer" inngår Drammen, Kristiansand, Stavanger, Bergen, Trondheim og Tromsø. Kategorien "resten av landet" er resten av kommunene i landet.

alle barn i befolkningen (se tabell 4.7). Av alle barn med barnevernstiltak var noen flere bosatt i storbyene enn hva gjaldt hele barnebefolkningen. Mens 11 prosent av barnevernsbarna bodde i Oslo, gjaldt det 9 prosent av alle barn. For andregenerasjonsbarna i barnevernet er det liten forskjell mellom prosentdelen som er bosatt utenfor alle storbyene og prosentdelen med bosted Oslo, bare 2 prosentpoeng.

Oslo hadde ved utgangen av 1996 likevel en høyere andel barnevernsklienter enn det vi finner i andre storbyer og resten av landet. Andelen i Oslo var 22 barn med tiltak, mot 21 og 18 pr. 1 000 barn under 20 år i de andre to regionale gruppene. Det er den relativt høye klientraten blant barn med to norskfødte foreldre som gjør at Oslo ligger på topp. For gruppene "utenlandsadopterte barn", "barn med en norsk og en utenlandsfødt forelder", og "barn med flyktningbakgrunn" finner vi de høyeste klientratene i andre storbyer (se tabell 4.8). For innvandrerbarn uten flyktningbakgrunn er det kanskje noe overraskende at klientraten er høyest i resten av landet, med 32 av 1 000 mot 20 av 1 000 i Oslo. Det er særlig blant andregenerasjonsinnvandrere at klientraten er høy i resten av landet, 36 pr. 1 000 barn 0-19 år.

Afrikanske barn har høye klientrater

Barnevernsbarn fra Afrika og Asia medregnet Tyrkia utgjør en større del av alle barn i sine respektive grupper, enn barn fra andre regioner. 60 av 1 000 barn med afrikansk bakgrunn mottok tiltak, mot 19 av 1 000 for alle barn, jf. tabell 4.9. Hjelpetiltak er vanligere enn omsorgstiltak, uansett landbakgrunn. Samtidig er barn med hjelpetiltak mindre vanlig hvis landbakgrunnen er vestlig enn hvis den er ikke-vestlig.

Barn med afrikansk bakgrunn har den høyeste klientraten både for barnevernstiltak generelt, og barn under omsorg spesielt. Den høye klientraten blant afrikanske barn i Norge, 60 pr. 1 000 barn 0-19 år, må ses i sammenheng med at nær hvert femte barn med afrikansk bakgrunn (18 prosent) er kommet som flyktninger fra krigsherjede land som Somalia og Etiopia/Eritrea. Blant de barna som er kommet som flyktninger, finner vi en klientrate som er mer enn dobbelt så høy, som den for barn av etnisk blandede familier, dvs. med norsk mor og afrikansk far, eller omvendt, henholdsvis 126 og 56 pr. 1 000 barn. De relativt høye klientratene også blant afrikanske barn uten flyktningbakgrunn, indikerer imidlertid at afrikanske barn i Norge ofte har vanskeligere oppvekstvilkår enn barn med to norskfødte foreldre, og at barnevernstjenesten oftere finner det nødvendig å sette

inn hjelpetiltak i disse familiene. Det er imidlertid viktig å understreke at det store flertall av afrikanske barn i Norge (94 prosent), ikke mottok tiltak fra barnevernet.

Blant de asiatiske barna som er kommet som flyktninger, finner vi ikke uventet den høyeste klientraten, 66 pr. 1 000. Til sammenligning var klientraten blant asiatiske «barn av etnisk blandede familier» 46 pr. 1 000 barn. Av asiatiske innvandrerbarn var klientraten langt lavere, 27 pr. 1 000 barn.

Blant de vel 10 000 barna med tilknytning til land i Mellom- og Sør-Amerika hadde hvert åttende barn flyktningbakgrunn (13 prosent). Ses alle fra denne regionen under ett, hadde 30 pr. 1 000 barn tiltak fra barnevernet. De med flyktningbakgrunn har den høyeste klientraten med 48 pr. 1 000 barn, mot bare 18 pr. 1 000 blant de adopterte barna. Også for barn med tilknytning til Mellom- og Sør-Amerika er klientraten høyere i gruppen «barn med en norsk og en utenlandsfødt forelder» enn i gruppen «barn med to utenlandsfødte foreldre», henholdsvis 36 og 22 pr. 1 000 barn. At barn fra Mellom- og Sør-Amerika kommer ut med litt lavere klientrate enn barn fra Asia, kan for en del tilskrives at det i den første kategorien er en langt høyere andel adopterte barn, en gruppe som generelt har få barneverns klienter. Barn fra USA og Oseania har litt høyere klientrate enn det vi finner blant barn med to norskfødte foreldre, men dette skyldes en høyere andel på hjelpetiltak. Når det gjelder barn under omsorg, er klientraten lavere enn for barn med to norskfødte foreldre.

Blant enkeltland med høye klientrater finner vi Somalia, Iran, Irak, Jugoslavia, Vietnam, Etiopia/Eritrea og Sri Lanka. Dette er alle land som enten er eller har vært i krig eller krigslignende situasjoner og hvor en svært høy andel av barneverns klientene har flyktningbakgrunn. Høy klientrate og høy andel flyktninger gjelder også for barna fra Iran og Irak. Men også for disse gruppene med relativt høye klientrater, er det viktig å huske at de aller fleste, mer enn 90 prosent av somaliske barn i Norge, klarer seg uten barnevernstiltak.

Barnevernstjenestens raske eller trege reaksjon kan henge sammen med at enkelte grupper allerede er «gitt opp», de anses som problemgrupper som man raskt må gripe inn overfor. Vanlige ungdomsproblemer kan dermed tolkes som et større avvik enn de egentlig er. På den andre siden kan barnevernstjenesten også oppfatte «etniske barnevernssaker» som såpass betente og vanskelige at man unnlater å gripe inn (Thomassen 1999).

Flere norskinger enn innvandrerbarn under omsorg

Den høyeste omsorgsraten var, ikke overraskende, å finne blant barn med flyktningbakgrunn, hvor 8,4 barn pr. 1 000 var under omsorg (se tabell 4.10). Omsorgsraten for denne gruppen var dobbelt så høy som den for gruppen barn med to norskfødte foreldre. Andelen barn under omsorg er likevel overraskende lav ettersom 99 prosent av gruppen barn med flyktningbakgrunn, en gruppe

som også inkluderer enslige mindreårige flyktninger, ikke var under omsorg av barnevernet.

Innvandrerbarn uten flyktningbakgrunn var ved utgangen av 1996 analysegruppen med færrest barn under omsorg, dvs. 2,3 pr. 1 000 barn. Blant utenlandsadopterte barn var det også få barn under omsorg, men altså noen flere enn blant innvandrerbarn, med 3 pr. 1 000 barn under 20 år. Gjennomsnittet for alle barn 0-19 år var 4,3 pr. 1 000.

Også ved omsorgsovertakelser var det en generell overvekt av gutter. Bare i gruppen barn med flyktningbakgrunn var det en høyere omsorgsrate blant jenter enn gutter. Gruppen innvandrerbarn uten flyktningbakgrunn bryter også med norskingene (de med to norskfødte foreldre) sitt mønster, ettersom det her var en tilnærmet like høy andel jenter som gutter under omsorg.

Fordeles omsorgsrater etter bosted er det to trekk som er framtrædende. Det første er at Oslo og andre storbyer har langt høyere omsorgsrater enn det vi finner i resten av landet, henholdsvis 6,2 pr. 1 000 i de to førstnevnte gruppene, mot 3,7 pr. 1 000 i sistnevnte. Det andre er at vi finner relativt høye omsorgsrater både i Oslo og andre storbyer for gruppen barn med to norskfødte foreldre, kombinert med lave omsorgsrater for innvandrerbarn (uten flyktningbakgrunn). I resten av landet var omsorgsraten nesten like høy for innvandrerbarn som for barn med bare norsk bakgrunn.

Innvandrerbarn i barnehage, flyktningbarn med støttekontakt

Som tabell 4.10 bekrefter, hjelpetiltak var langt vanligere enn omsorgstiltak i samtlige grupper av barn. Barn med flyktningbakgrunn hadde de høyeste ratene, og støttekontakt peker seg ut som det vanligste enkelttiltaket; 19 av 1 000 flyktninger i barnevernet mottok dette tiltaket. De vanligste tiltakene til flyktningbarn var støttekontakt, fosterhjem og avlastning.

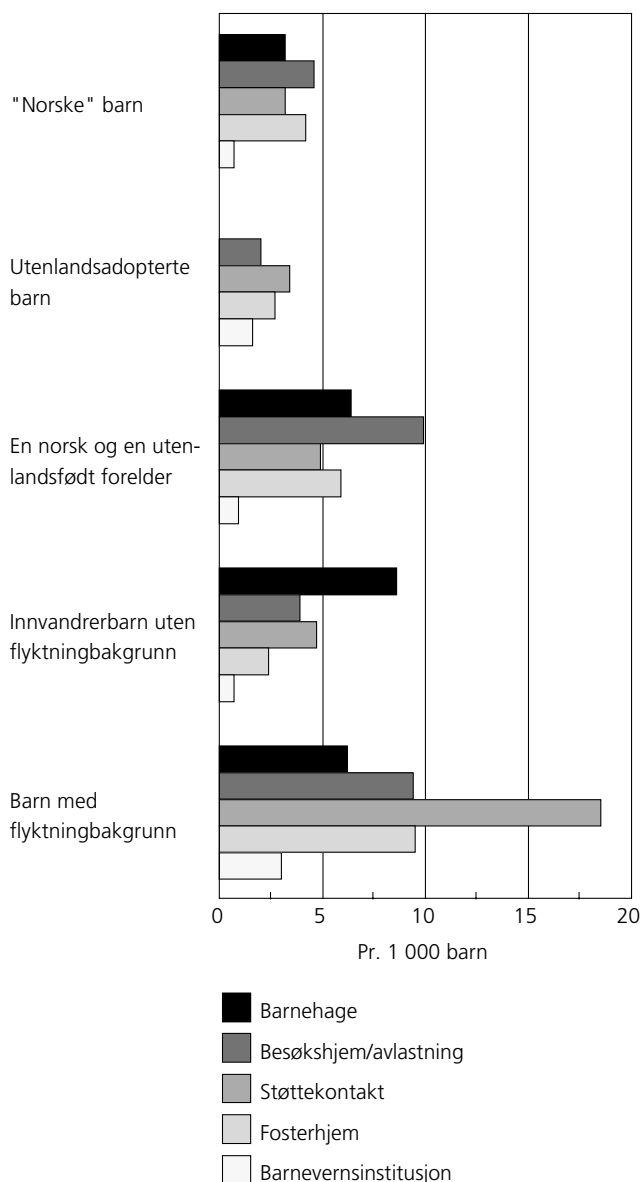
Barn under omsorg ved utgangen av 1996, var i fem av seks tilfeller (82 prosent) plassert i fosterhjem. Barn med flyktningbakgrunn og barn med en norsk og en utenlandsfødt forelder var langt oftere plassert i fosterhjem enn barn med to norskfødte foreldre, men også blant barn med bare norsk bakgrunn brukes fosterhjem relativt ofte.

Hvert femte barn med tiltak (19 prosent) var tildelt barnehageplass. Av barneverns klientene i førskolealder, de under 7 år, hadde hele 56 prosent barnehageplass.

Innvandrerbarna fikk i større grad tildelt barnehageplass; med 9 av 1 000 barn og unge 0-19 år er det en andel som er mer enn det dobbelte av snittet for alle.

Hvis vi noe forenklet skal knytte bare ett tiltak til hver av analysegruppene, så vil bildet bli følgende: Besøks hjem til barn med bare norsk bakgrunn og barn med en norsk og en utenlandsfødt forelder. Støttekontakt til barn

Figur 4.3. Barn med barnevernstiltak pr. 1 000 barn 0-19 år, etter barnas bakgrunn og hvilke tiltak. Pr. 31. desember 1996

Kilde: Prosjektet Innvandrerbarn i barnevernet, SSB.

med flyktningbakgrunn og til utenlandsadopterte barn, og barnehageplass til innvandrerbarn uten flyktningbakgrunn.

Få innvandrerforeldre med manglende omsorgsevne

Rusmisbruk og manglende omsorgsevne hos foreldrene har ofte stått i fokus for barnevernets arbeid. Barnevernsstatistikken skiller i dag mellom 13 ulike grunner til å iverksette tiltak for barn, og her kan flere alternativer være krysset av i samme sak.

I gruppen barn med to norskfødte foreldre var foreldrenes manglende omsorgsevne krysset av for hvert fjerde

barn med tiltak (26 prosent). Av tabell 4.11 ser vi at det gjaldt 4,4 pr. 1 000 barn med to norskfødte foreldre. Av barn med en norsk og en utenlandsfødt forelder og barn med flyktningbakgrunn hadde til sammenligning 6,6 og 8,3 pr. 1 000 barn foreldre som etter barnevernstjenestens vurdering hadde manglende omsorgsevne. For utenlandsadopterte barn og for innvandrerbarn uten flyktningbakgrunn var foreldrenes manglende omsorgsevne krysset av i henholdsvis én av seks (16 prosent) og én av sju tilfeller (15 prosent). Utenlandsadopterte barn ligger klart lavest når det gjelder antall barn med foreldre med manglende omsorgsevne, bare 2,1 pr. 1 000 barn under 20 år.⁵

Foreldres rusmisbruk sjelden tiltaksgrunn blant innvandrere

For alle gruppene samlet var foreldrenes rusmisbruk krysset av som grunn for vedtak i én av sju barnevernssaker (15 prosent). Totalt omfattet dette vel 3 100 barn med tiltak ved utgangen av 1996. Det er imidlertid store forskjeller mellom gruppene, ettersom det bare er blant barnevernsbarn med to norskfødte foreldre, og barn med en norsk og en utenlandsfødt forelder at foreldrenes rusmisbruk ofte var krysset av som grunn. Blant innvandrerbarn uten flyktningbakgrunn, og også blant utenlandsadopterte barn og innvandrerbarn med flyktningbakgrunn, var foreldrenes rusmisbruk svært sjelden oppgitt som grunnlag for vedtak.

Av tabell 4.11 ser vi at foreldrenes psykiske helse oftere oppgis som grunn for vedtak hos barn med flyktningbakgrunn, barn med en norsk og en utenlandsfødt forelder, og innvandrerbarn uten flyktningbakgrunn, enn for barn med to norskfødte foreldre.

Utenlandsadoptertes atferd viktig

Ser vi alle gruppene samlet var "barnets atferd" krysset av som grunn for vedtak i én av sju barnevernssaker (15 prosent). Totalt omfattet dette nær 3 300 barn med tiltak ved utgangen av 1996, og berørte 2,9 pr. 1 000 barn under 20 år. Kategorien kan imidlertid dekke mange ulike forhold. I en undersøkelse ble barnevernet bedt om å beskrive barn og unge med atferdsproblemer, og følgende momenter ble tatt med i beskrivelsen: kriminalitet, vold, skadeverk, stjeling/nasking, rusmisbruk, stikker hjemmefra, konflikt med hjemmet, konflikt med omgivelsene, skoleskulk/»dropout», svak sosial fungering, aggressivitet og utagering.

Det er store forskjeller mellom gruppene når det gjelder hvor framtrødende barnets atferd er for igangsetting av barnevernstiltak. Av tabell 4.11 ser vi at innvandrerbarn ligger forholdsvis lavt, med 3,3, mens barn med flyktningbakgrunn og utenlandsadopterte barn ligger langt over gjennomsnittet med henholdsvis 8,9 og 6,0 pr. 1 000 barn 0-19 år. For utenlandsadopterte er barnets atferd sågar den grunnen som oftest er krysset av, og

⁵ Adoptivforeldre til utenlandsadopterte barn kan ses som en spesiell gruppe, ettersom disse allerede er blitt vurdert som resurspersoner med gode muligheter til å oppdra barn.

langt oftere oppgitt som grunn enn for eksempel foreldrenes manglende omsorgsevne. Innvandrerbarn (uten flyktningbakgrunn), som hadde andelen 3,3, lå høyere enn barn med to norskfødte foreldre, som hadde andelen 2,7. For barn med to norskfødte foreldre var barnets atferd relativt sjelden krysset av som grunnlag for vedtak, her var både foreldrenes manglende omsorgsevne og foreldrenes rusmisbruk oftere oppgitt som grunn.

Aldersavgrensninger i dette kapitlet

Aldersgruppen som presenteres og analyseres i dette kapitlet, er i all hovedsak 0-19 år. Dette har sammenheng med hvilken aldersgruppe som til enhver tid dekkes av lov om barnevernstjenester (BVL). BVL inneholder i utgangspunktet bestemmelser for barn under myndighetsalder, dvs. barn 0-17 år. I tillegg åpner den for ettervern for personer 18-19 år (dette er senere utvidet til personer under 23 år, med virkning fra 1. september 1998).

Datamateriale

Datamaterialet til undersøkelsen som refereres her, er hentet fra ulike registre i SSB. Analysen (som gjengis i sin helhet i Kalve (1999)) baserer seg på en kobling av personopplysninger, inkludert fødeland og innvandringsgrunn, og opplysninger fra SSBs barnevernsstatistikk for 1996. Analysefilen inneholder dermed opplysninger om alle barn 0-19 år bosatt i Norge pr. 1.1.1997, og om hvem av disse som mottok barnevernstiltak ved utgangen av 1996.⁶

Inndelingen av variabelen «innvandringskategori» slik denne er inndelt i fødelandsfilen, danner grunnlag for de fem gruppene av barn og ungdom som analyseres:

- barn med to norskfødte foreldre⁷
- utenlandsadopterte barn
- barn med en norsk og en utenlandsfødt forelder⁸, tidvis kalt barn av etnisk blandede familier
- barn med to utenlandsfødte foreldre⁹, som ikke har flyktningstatus, heretter kalt innvandrerbarn uten flyktningbakgrunn
- innvandrerbarn med flyktningbakgrunn¹⁰.

⁶ Et eget prosjekt i SSB har analysert 1995- og 1996-årgangene av statistikken, og en analyse av 1997-årgangen forventes klar i løpet av 2000.

⁷ I gruppen inngår «barn som er født i Norge av to norskfødte foreldre» og barn som bor i Norge, men er «født i utlandet av to norskfødte foreldre».

⁸ I denne gruppen inngår både «barn som er norskfødte med en utenlandsfødt forelder» og barn som bor i Norge men er «født i utlandet med en norskfødt forelder».

⁹ Denne gruppen består av både «førstegenerasjonsinnvandrere uten norsk bakgrunn» og «andregenerasjonsinnvandrere». Felles for begge gruppene er at ingen personer har status som «flyktning, asylsøker eller person med opphold på humanitært grunnlag» i SSBs innvandringsgrunnfil.

¹⁰ Opplysningene er hentet fra SSBs innvandringsgrunnfil som bygger på Utlendingsdirektoratets (UDI) flyktningregister (FLYREG). Gruppen «barn med flyktningbakgrunn» omfatter barn av personer som er innvilget asyl/flyktningstatus, individuelt opphold på humanitært grunnlag eller midlertidig kollektiv beskyttelse enten disse er kommet som asylsøkere, overføringsflyktninger eller gjennom familiejenforening. Dette er personer som i andre sammenhenger inngår i innvandrerbefolkningen som «førstegenerasjonsinnvandrere uten norsk bakgrunn» eller «andregenerasjonsinnvandrere», ettersom de fleste har to utenlandsfødte foreldre.

4.1. Barn med barnevernstiltak 31. desember, etter tiltak og fylke. 1987-1998

	Omsorgstiltak						Barn med barnevernstiltak pr. 1 000 barn 0-17 år
	I alt	I alt	Fosterhjem	Barnevernsinstitusjon	Andre omsorgstiltak	Hjelpe-tiltak	
1987	12 147	3 795	3 167	657	:	18 352	11,0
1988	12 475	4 112	3 408	732	:	18 363	11,3
1989	13 953	4 381	3 596	828	:	19 572	12,5
1990	15 337	4 836	3 948	939	:	10 502	14,1
1991	17 848	5 034	4 122	971	:	112 814	16,6
1992	19 590	7 351	5 072	1 036	1 243	112 239	18,4
1993	20 532	6 018	4 641	583	794	14 514	19,8
1994	20 699	5 350	4 267	515	568	15 349	19,9
1995	21 142	5 095	4 216	428	451	16 047	20,2
1996	21 505	4 845	3 981	408	456	16 660	20,2
1997	22 481	4 735	4 055	357	323	17 746	20,9
1998	23 462	4 845	4 198	424	223	18 617	21,4
Østfold	1 600	346	304	26	16	1 254	28,3
Akershus	2 069	298	245	45	8	1 771	16,7
Oslo	2 430	581	500	51	30	1 849	23,2
Hedmark	1 038	152	141	4	7	886	25,2
Oppland	794	115	99	10	6	679	19,4
Buskerud	1 211	227	185	26	16	984	22,0
Vestfold	979	262	240	9	13	717	19,3
Telemark	1 062	217	201	14	2	845	27,3
Aust-Agder	630	137	118	16	3	493	24,4
Vest-Agder	912	204	176	15	13	708	22,2
Rogaland	2 294	527	444	46	37	1 767	22,2
Hordaland	2 037	479	429	38	12	1 558	18,1
Sogn og Fjordane	511	70	63	7	-	441	18,4
Møre og Romsdal	1 150	199	157	33	9	951	18,9
Sør-Trøndelag	1 391	335	284	39	12	1 056	21,7
Nord-Trøndelag	773	148	136	8	4	625	23,8
Nordland	1 403	260	231	17	12	1 143	23,3
Troms	690	168	143	8	17	522	17,8
Finnmark	488	120	102	12	6	368	25,1

¹ Medregnet barn med uoppgitte tiltak.

Kilde: Sosialstatistikk, SSB.

4.2. Antall barn 0-19 år bosatt i Norge pr. 1. januar 1997, og barn med barnevernstiltak pr. 31. desember 1996, fordelt på fem analysegrupper

	Barn 0-19 år		Barn med tiltak		
	Absolutte tall	Prosent	Absolutte tall	Prosent	Pr. 1 000 barn
Alle barn med barnevernstiltak	1 128 607	100,0	21 397	100,0	19,0
Analysegruppene					
Barn med to norskfødte foreldre	986 308	87,4	16 929	79,1	17,2
Utenlandsadopterte barn	8 649	0,8	113	0,5	13,1
Barn med en norsk og en utenlandsfødt forelder	73 983	6,6	2 159	10,1	29,2
Innvandrerbarn uten flyktningbakgrunn					
Førstegenerasjon	12 454	1,1	277	1,3	22,2
Andregenerasjon	29 056	2,6	787	3,7	27,1
Barn med flyktningbakgrunn	18 157	1,6	1 132	5,3	62,3

Kilde: Kalve, T (1999): *Innvandrerbarn i barnevernet*, SSB.

4.3. Barn med barnevernstiltak pr. 1 000 barn 0-19 år, etter kjønn. Pr. 31. desember 1996

	Pr. 1 000 barn	
	Gutter	Jenter
«Norske» barn	18,6	15,6
Utenlandsadopterte barn	16,4	10,1
En norsk og en utenlandsfødt forelder	31,8	26,4
Innvandrerbarn uten flyktningbakgrunn	30,1	21,1
Barn med flyktningbakgrunn	67,6	56,8

Kilde: Kalve, T (1999): *Innvandrerbarn i barnevernet*, SSB.

4.4. Barn 0-19 år med barnevernstiltak pr. 31. desember 1996, etter barnas bakgrunn og fordelt på fire aldersgrupper. Prosent

	Alder				Alle
	0-6 år	7-12 år	13-17 år	18-19 år	
Alle barn med barnevernstiltak	32	34	30	4	100
Analysegruppene					
Barn med to norskfødte foreldre	32	34	30	4	100
Utenlandsadopterte barn	1	27	60	12	100
Barn med en norsk og en utenlandsfødt forelder	38	35	24	3	100
Innvandrerbarn uten flyktningbakgrunn	45	29	23	3	100
Førstegenerasjon	7	35	51	7	100
Andre generasjon	59	27	13	1	100
Barn med flyktningbakgrunn	16	41	37	6	100
Alle barn i befolkningen	38	30	23	9	100

Kilde: Kalve, T (1999): *Innvandrerbarn i barnevernet*, SSB.

4.5. Barn 0-19 år med barnevernstiltak pr. 31. desember 1996, etter barnas bakgrunn og fordelt på familietype. Prosent

	Familietype				Alle
	Giftede foreldre	Samboende foreldre	Enforelderfamilie	Andre	
Alle barn med barnevernstiltak	21	6	46	27	100
Analysegruppene					
Barn med to norskfødte foreldre	18	7	47	28	100
Utenlandsadopterte barn	57	2	18	24	100
Barn med en norsk og en utenlandsfødt forelder	16	4	56	24	100
Innvandrerbarn uten flyktningbakgrunn	50	3	36	12	100
Førstegenerasjon	38	2	36	23	100
Andre generasjon	54	3	35	8	100
Barn med flyktningbakgrunn	37	2	34	27	100
Alle barn i befolkningen	69	12	18	2	100

Kilde: Kalve, T (1999): *Innvandrerbarn i barnevernet*, SSB.

4.6. Barn med barnevernstiltak pr. 1 000 barn 0-19 år, etter familietype. Pr. 31. desember 1996

	Familietype	
	Gifte/samboende foreldre	Enforelderfamilier
«Norske» barn	5,3	47,0
Utenlandsadopterte barn	8,5	26,0
En norsk og en utenlandsfødt forelder	8,1	61,9
Innvandrerbarn uten flyktningbakgrunn	16,5	66,6
Barn med flyktningbakgrunn	33,6	98,6

Kilde: Kalve, T (1999): *Innvandrerbarn i barnevernet*, SSB.

4.7. Barn 0-19 år med barnevernstiltak pr. 31. desember 1996, etter barnas bakgrunn og fordelt på bosted. Prosent

	Oslo	Andre storbyer	Resten av landet	Alle
Alle barn med barnevernstiltak	11	16	73	100
Analysegruppene				
Barn med to norskfødte foreldre	8	15	77	100
Utenlandsadopterte barn	7	21	72	100
Barn med en norsk og en utenlandsfødt forelder	16	20	64	100
Innvandrerbarn uten flyktningbakgrunn	36	20	45	100
Førstegenerasjon	26	20	54	100
Andregenerasjon	39	19	41	100
Barn med flyktningbakgrunn	24	21	55	100
Alle barn i befolkningen	9	15	76	100

Kilde: Kalve, T (1999): *Innvandrerbarn i barnevernet*, SSB.

4.8. Barn med barnevernstiltak pr. 1 000 barn 0-19 år, etter bosted. Pr. 31. desember 1996

	Oslo	Andre storbyer	Resten av landet
Barn med to norskfødte foreldre	19,2	18,3	16,8
Utenlandsadopterte barn	11,7	18,3	12,2
Barn med en norsk og en utenlandsfødt forelder	26,7	34,0	28,6
Innvandrerbarn uten flyktningbakgrunn	19,6	29,5	31,5
Barn med flyktningbakgrunn	62,1	65,6	61,3

Kilde: Kalve, T (1999): *Innvandrerbarn i barnevernet*, SSB.

4.9. Barn med barnevernstiltak pr. 1 000 barn 0-19 år, etter landbakgrunn, sentrale regioner og verdensdelene og type tiltak. Pr. 31. desember 1996

	Tiltakstype		
	I alt	Omsorgstiltak	Hjelpetiltak
Alle	19,0	4,3	14,7
Norge	17,2	4,2	13,0
Norden ¹	23,3	4,8	18,5
Europa ²	25,4	3,9	21,5
Nord-Amerika og Oseania	20,0	3,4	16,6
Afrika	59,8	8,9	50,9
Asia, Tyrkia	35,7	5,2	30,5
Mellom- og Sør-Amerika	29,7	4,4	25,3

¹ Unntatt Norge. ² Unntatt Norden og Tyrkia.

Kilde: Kalve, T (1999): *Innvandrerbarn i barnevernet*, SSB.

4.10. Barn med barnevernstiltak pr. 1 000 barn 0-19 år, etter bakgrunn og tiltak. Pr. 31. desember 1996

	Barn med to norskfødte foreldre	Utenlands- adopterte barn	Barn med en norsk og en utenlandsfødt forelder	Innvandrer- barn uten flyktning- bakgrunn	Barn med flyktning bakgrunn	Alle
Hjelpetiltak	13,0	10,1	23,3	23,3	53,9	14,7
Omsorgstiltak	4,2	3,0	5,9	2,3	8,4	4,3
Enkelttiltak						
Besøkshjem	4,6	2,0	9,9	3,9	9,4	5,0
Fosterhjem	4,2	2,7	5,9	2,4	9,5	4,3
Støttekontakt	3,2	3,4	4,9	4,7	18,5	3,6
Barnehage	3,2	0,0	6,4	8,6	6,2	3,6
Økonomisk hjelp	3,0	2,2	5,1	4,3	13,3	3,3
Tilsyn	1,7	1,2	2,8	2,5	6,3	1,9
Barne- og ungdomshjem	0,7	1,6	0,9	0,7	3,0	0,7
Barn med tiltak i alt	16 929	113	2 159	1 064	1 132	21 397

Kilde: Kalve, T (1999): *Innvandrerbarn i barnevernet*, SSB.

4.11. Barn med barnevernstiltak pr. 1 000 barn 0-19 år, etter barnas bakgrunn og grunn for iverksetting av tiltak. Pr. 31. desember 1996

	Grunn for iverksetting av tiltak				
	Foreldrenes manglende omsorgsevne	Foreldrenes rusmisbruk	Foreldrenes psykiske helse	Barnets atferd	Barnets rusmisbruk
«Norske» barn	4,4	2,8	1,9	2,7	0,2
Utenlandsadopterte barn	2,1	0,1	0,7	6,0	0,7
En norsk og en utenlandsfødt forelder	6,6	3,6	3,8	4,3	0,4
Innvandrerbarn uten flyktningbakgrunn	4,1	1,0	3,0	3,3	0,1
Barn med flyktningbakgrunn	8,3	0,7	5,0	8,9	0,2

Kilde: Kalve, T (1999): *Innvandrerbarn i barnevernet*, SSB.

Litteraturoversikt

Nedenfor er ulike artikler, publikasjoner og andre informasjonskilder listet opp. I tillegg til henvisningene til stoff som er brukt i teksten, inneholder litteraturoversikten noen andre publikasjoner, nettsteder der mer informasjon om både barnebefolkningen og barn i innvandrerbefolkningen er tilgjengelig.

Bakken, Anders (1998): *Ungdomstid i storbyen*. Rapport 7/98, NOVA

Bjertnæs, Stine (2000): *Innvandring og innvandrere 2000*, Statistiske analyser 33, Statistisk sentralbyrå

Christoffersen, Mogens Nygaard (1999): *Barn og ungdoms levekår i Norden. Sociale indikatorer på børns levekår*, TemaNord 1999:563, Nordisk ministerråd

Haslund, Ulla (1999): «Innvandrere blir oftere pågrepet», *Samfunnsspeilet* 3, 1999, Statistisk sentralbyrå, 9-13

<http://www.lnu.no/> (hjemmesiden til Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner)

<http://www.ssb.no/befolkning/> (hjemmesiden til Statistisk sentralbyrå)

<http://www.svf.uib.no/sefos/IMER/> (hjemmesiden til IMER)

Hustad, Arnt Even (1999): «Begår innvandrere mer kriminalitet enn andre?», *Samfunnsspeilet* 3, 1999, Statistisk sentralbyrå, 2-8

Kalve, Trygve (1997): «Innvandrerbarn i barnevernet: Flyktningbarn mottar oftest hjelp», *Samfunnsspeilet* 3, 1997, Statistisk sentralbyrå, 10-19

Kalve, Trygve (1998): «Utenlandsadopterte barn sjelden i barnevernet», *Samfunnsspeilet* 6, 1998, Statistisk sentralbyrå, 40-44

Kalve, Trygve (1999): *Innvandrerbarn i barnevernet*, Rapporter 99/11, Statistisk sentralbyrå

Lauglo, Jon (1996): *Motbakke, men mer driv? Innvandrerungdom i norsk skole*, UNGforsk Rapport 6, 1996, NOVA

Lien, Inger-Lise og Thomas Haaland (1998): *Vold og gjengatferd. En pilotstudie av et ungdomsmiljø*. Samarbeidsrapport fra NIBR og Ungdom mot vold, NIBR

Lødding, Berit (1998): *Gjennom videregående utdanning? Evaluering av Reform 94: Sluttrapport for prosjektet «Etniske minoriteter»*, Rapport 19, 1998, NIFU

Lødding, Berit (1999): «Alt å vinne eller lite å tape? Rekruttering og progresjon i videregående opplæring blant jenter og gutter med innvandrerbakgrunn», i Kvalsund et. al. (red.): *Videregående opplæring - ved en skilleveg? Forskning fra den nasjonale evalueringen av Reform 94*, Tano-Aschehoug

Pedersen, Willy (1999): «Ungdom som bærer våpen», *Tidsskrift for Velferdsforskning*, Vol. 2, Nr. 4, 1999, Universitetsforlaget

Sollund, Ragnhild (1999): *Kan vold forklares? En undersøkelse av voldsdømte menn med flyktningebakgrunn*, Spartacus

Statistisk sentralbyrå (1998): *Sosialt utsyn 1998*, Statistiske analyser 22

Thomassen, Anne-Kathrin (1999): *Barnevern og barn med innvandrer- og flyktningebakgrunn: en kunnskaps- og litteraturoversikt*, IMER Norway/Bergen

UDI (1999): *Deltakelse eller utestenging? Kommunene, innvandrerne og integreringen*, UDI-Rapport 1998

Vassenden, Kåre (red.) (1997): *Innvandrere i Norge. Hvem er de, hva gjør de og hvordan lever de?* Statistiske analyser 20, Statistisk sentralbyrå

I tillegg henvises det til ulikt materiale fra UNGforsk sine undersøkelser/NOVA.